

**MÜZİK DERS KİTAPLARINDAKİ ŞARKI SÖZLERİNİN, ÖĞRETİM
PROGRAMININ HEDEFLİDİĞİ KAZANIMLARI GERÇEKLEŞTİREBİLME
YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

(Ankara İli, Çankaya İlçesi Örneği)

İLAY BİLGE DENKTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANKARA

Nisan 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: İlay Bilge

Soyadı: DENKTAŞ

Bölümü: Müzik Öğretmenliği

İmza:

Teslim tarihi: 20.04.2015

TEZİN

Türkçe Adı: Müzik Ders Kitaplarının, Öğretim Programının Hedeflediği Kazanımları Gerçekleştirebilme Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

İngilizce Adı: The Teachers' Views On The Proficiency Of The Course Books For Music In Achieving The Acquisition Targeted By The Curriculum

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yaralandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: İlay Bilge Denктаş

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

İlay Bilge DENKTAŞ tarafından hazırlanan “Müzik Ders Kitaplarının, Öğretim Programının Hedeflediği Kazanımları Gerçekleştirebilme Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Salih Aydoğan
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı
Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Nezihe Şentürk
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı
Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şeren
Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi
Anabilim Dalı
Gazi Üniversitesi

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Anne ve Babam'a

TEŞEKKÜR

Araştırmanın oluşturulma süreci boyunca bana destek olan, daima fikirleriyle beni aydınlatan, eğitimciliğine sonsuz saygı duyduğum danışmanım Yrd. Doç. Salih Aydoğan'a,

Araştırmanın yönteminde bana yol gösteren, son derece duyarlı bir şekilde yardımcı olan Doç. Dr. Kasım Karaman ve Doç. Dr. Alparslan Göze'ye,

Araştırma sürecinde araştırmayla ilgili yardımını esirgemeyen; bilgisiyle, donanımıyla beni aydınlatan arkadaşım ve hocam Arş. Gör. Emine Yavuz'a,

Uygulama sürecinde bana destek olan Müzed Yönetici ve Üyelerine,

Düşüncelerine sonsuz saygı duyduğum, fikirleriyle bakış açımı değiştiren, her zaman yanımda olan, beni her konuda destekleyen can dostlarım İdil Acim ve M.Burak Pektaş'a,

Akademik birikimiyle daima bana yol gösteren, destekleyen ve aydınlatan, babam Mustafa Denктаş'a,

Eğitimciliğine hayran olduğum, yönlendirmelerinden her zaman yararlandığım annem Nurcan Denктаş'a,

Ve hayattaki en iyi arkadaşlarım olan kardeşlerim; Nakış Selcen Denктаş ve Gökalp Yiğit Denктаş'a tez yazım sürecindeki desteklerinden ötürü teşekkürü borç bilirim.

**MÜZİK DERS KİTAPLARINDAKİ ŞARKI SÖZLERİNİN, ÖĞRETİM
PROGRAMININ HEDEFLEDİĞİ KAZANIMLARI GERÇEKLEŞTİREBİLME
YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

İlay Bilge Denктаş

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Nisan, 2015

ÖZ

Bu araştırma; okul kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin, öğretim programının hedeflediği kazanımları gerçekleştirebilmedeki yeterliliğinin, öğretmen görüşleri ışığında aydınlatılması amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırma, nitel araştırma özelliği gösterdiği için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca, var olan bir durumun özetlenmesi amaçlandığı için genel tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Ankara-Çankaya’da görev yapmakta olan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında kullanılan MEB ders kitapları ile sınırlıdır. Araştırmanın çalışma grubu, uygun örnekleme yöntemi esas alınarak oluşturulmuştur.

Öğretmenlerin bilgisi ve izni ile, görüşmeler, ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtlarının kağıda aktarılmasıyla içerik analizi yapılmıştır.

Araştırma sonucundaki veriler, sonuç, tartışma ve öneriler yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Müzik Eğitimi, Müzik Ders Kitapları, Okul Şarkıları, Çocuk Şarkıları, Şarkı Sözleri

Sayfa Adedi: 93

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Salih Aydoğan

**THE TEACHERS' VIEWS ON THE PROFICIENCY OF THE COURSE BOOKS
FOR MUSIC IN ACHIEVING THE ACQUISITION TARGETED BY THE
CURRICULUM**

Master Thesis

İlay Bilge Denktaş

GAZİ UNIVERSITY

EDUCATION SCIENCES INSTITUTE

April 2015

ABSTRACT

This study aims at researching the proficiency of school lyrics in achieving the acquisition targeted by the curriculum under the light of teachers' views.

This research displays a characteristic of qualitative study because half-configured meeting form has been used. Since the current situation is intended to be summarized, general scanning model has been utilized for the study.

The study group of this research consists of 20 teachers working at Cankaya, a town of Ankara. The research is limited with the course books of Ministry of National Education published for 2013-2014 academic year. The study group has been formed based on a suitable sampling method.

The meetings made with the teachers have been recorded with their permission. These records have been decoded, and the content analysis of them has been implemented.

The findings obtained from the research will be presented at the conclusion and discussion chapter.

Key Words: Education, Education of Music, Books of Music Lesson, School Songs, Child Songs, Lyrics of the songs

Page Number: 93

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Salih Aydoğan

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Duyuşsal Kazanım.....	13
Tablo 2: Bilişsel Kazanım.....	14
Tablo 3: Psiko-Motor (Devinişsel) Kazanım.....	15

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Eğitim	1
Sanat Eğitimi	2
Müzik Eğitimi.....	4
Genel Müzik Eğitimi.....	5
Özengen (Amatör) Müzik Eğitimi	5
Mesleki Müzik Eğitimi	6
Geçmişten Günümüze Türkiye’de Müzik Eğitimi.....	6
Müzik Dersi Öğretim Programı Hakkında	8
Müzik Öğretim Programının Temel Yapısı (1-8. Sınıflar).....	10
Genel Amaçlar.....	10
Temel Beceriler ve Değerler.....	11
Öğrenme Alanları	12
Kazanımlar	12
Çocuk Şarkıları ve Müzik Eğitimindeki Önemi	16
Okul Müzik Eğitiminde Kullanılan Çocuk Müziği Türleri	17
Çocuk Şarkılarında Söz Ögesi	22
Cumhuriyetten Günümüze Şarkı Sözlerinin Konu Olarak Dağılımı	23
Problem Durumu	32
Problem Cümlesi.....	32
Araştırmanın Amacı	33
Alt Problemler	33
Araştırmanın Önemi.....	33
Sınırlılıklar.....	34
Tanımlar	34

İlgili Araştırmalar	35
BÖLÜM II	38
YÖNTEM.....	38
Araştırmanın Modeli	38
Çalışma Grubu	39
Veri Toplama Aracı	39
Verilerin Toplanması.....	39
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	40
BÖLÜM III.....	40
BULGULAR VE YORUMLAR	40
Bilişsel Alt Probleme İlişkin Bulgular	41
Duyuşsal Alt Probleme İlişkin Bulgular	43
Psikomotor(Devinişsel) Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
Ünite Konularının Şarkı Sözleriyle Olan İlişkisine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular	49
Şarkı Sözlerinin Edebi Boyutuna Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular	51
Şarkı Sözlerinin Anlaşılabilirliğine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular	53
Sosyo-Ekonomik Durum ve Algıya Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
Şarkı Sözlerinin Dil Gelişimine Olan Etkisine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular ..	59
Belirli Gün ve Haftaların, Şarkı Sözlerinde İşlenme Yoğunluğuna Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	62
BÖLÜM IV	74
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	74
Sonuç ve Tartışma.....	74
Öneriler.....	75
KAYNAKÇA	77
EKLER.....	80

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim

Eğitim, insanın doğumuyla başlayan, yaşamı boyunca devam eden ve ölümüyle sona eren bir süreçtir. Eğitim, bireyin toplumda yer edinebilmesi için gerekli olan davranışlarını, becerilerini ve düşüncelerini; kısacası kişiliğini geliştirir ve kişiyi yaşama hazırlar.

En geniş anlamı ile eğitim, toplumdaki kültürleme sürecinin bir parçasıdır. İnsanın kişilik yapısı, içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Her toplum kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara aktarır. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi, toplum içinde, etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı öğrenmeler kültürel özelliklerin yeni kuşaklara aktarılmasıyla gerçekleşir (Ada vd., 2007, s.1).

Eğitim, bir uygulama, mühendislik bilimidir. Eğitimin işlevi, bir yandan kültürün ve bilginin yeni kuşaklara aktarılması, bir yandan da bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişme ve başarının artırılması, olgunluğun ve potansiyel yeteneklerde gelişmenin sağlanması, kişilik gelişimi ve çevreye uyumun geliştirilmesidir (Kaptan'dan aktaran Yungul, 2008, s.1).

Eğitim, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1974, s.10).

Sanat Eğitimi

San (1985, s. 6)’a göre sanat; sanatçının duygu, düşünce ve izlenimlerini estetik düzeyde dışa vurmasıdır. “Sanat, toplumsal bir olgudur ve toplumun kendinden kaynaklanır denmesi halinde, sanatın toplumsal karakteri ve evrenselliği de gözden uzak tutulmamış olunur” (San, 1985, s.15). S. Buyurgan (2012) ve U. Buyurgan (2012), sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü olarak tanımlamış ve sanat eğitiminin, her yaştaki insan için gerekli olduğunu savunmuşlardır. Sanat eğitimi; kişinin, kendini ve toplumu tanıma, anlama ve toplumsal olayları açıklayabilme yolundaki içsel yolculuğuna destek olur ve kişide farklı bakış açıları gelişmesini sağlayarak; kalıplardan uzak, yeni fikirlere açık bir insan profili oluşmasını sağlar.

Sanat Eğitimi dersleri, okul programlarının en sorunlu alanlarından biridir. Önem sıralamasında hep sonlarda yer alır. Ders saatleri kısıtlı, çalışma yerleri yetersiz, amaçları belirsizdir. Çünkü, sanat eğitimi, temeli görsel sanatlara dayanan bir öğretim alanı olmaktan uzaktır. Dersin amaçlarını psikoloji, toplumbilim, eğitimbilim, terapi gibi birçok sanat dışındaki alan belirler. Sanat Eğitimi, uygulamalarıyla bu alanlara hizmet verir. Bu araç ve gerekle çalışmak çocuğu rahatlatır. Sanat yolu ile tam insan yetiştirilir. Somut düşünmede ve kavram elde etmede sanat bir araçtır. Yaratıcılık, sonuçta sanata yönelinirse de, bu çalışma ortamında gelişir (Kırıçoğlu, 2005, s.3).

Sanat eğitimi, bireyin kendini yaratıcı bağlamda ifade etmesine olanak tanıyan kültüre, araştırmaya dayalı disiplinlerarası bir eğitim alanıdır. Bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırma amacıyla yapılan tüm eğitim çabasına denir. Başka bir deyişle; yaratıcılığa ilişkin öğrenme ve öğretme yöntemlerini rasyonel duruma getirmek suretiyle sanatı estetik bir olay olarak bireylere çalışmak demektir. Bunun gerçekleşmesi için; öğrencinin ve öğretmenin kendini yenilemesi ya da değişiklikleri kavrayabilmeye hazırlıklı olması gerekmektedir (Çellek, 2004).

Sanat eğitimi, yaratıcılık eğitiminin ön planda tutulduğu, ıraksak düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri paralelinde yönlendirilmeye çalışıldığı en güvenilir ortamlardan biridir. Temel amaçları çocuğu /genci görmeye, aramaya, sormaya, deneme yapmaya, sonuçlandırmaya yönelik olan sanat eğitimi, eğitimin her kademesinde kesintiye uğramadan devam etmelidir (S. Buyurgan ve U. Buyurgan, 2012, s.5).

Sanat eğitimi, sanatın tüm alanlarını içine alan, okul içi ve okul dışı sanat eğitimini tanımlayan bir kavram olarak kullanılmaktadır. Sanat eğitimi, kişiye estetik yargı yapabilmeyi öğretmeyi amaçlar ve aynı zamanda yeni biçimleri algılamayı, kendini doğru biçimde ifade edebilmeyi öğretir (Uysal, 2005, s.42).

Güzel sanatlara ilişkin etkinlikler bütünü olan sanat eğitimi, duygu ve zevk eğitimine, güzel biçimlere duyarlık kazanmaya ve her türlü anlatım biçiminde estetik yaşantılar yaratmaya yöneliktir. Sanat eğitimi yalnızca sanatı meslek edinmek için özel yeteneği olanlara yönelik olmayıp, okul öncesinden başlayarak yaşam boyunca çeşitli aşama ve basamaklarda sürdürülecek bir eğitsel süreç olarak görülmelidir. Yeni, özgün ve çağdaş düşünceler üretmeyi öngören sanat eğitiminin en önemli amaçlarından birisi bireylerin yaratıcılık yeteneklerini geliştirmektir (Aral, 1999, s.11).

Bir sanat adamı, fizikçi ve eğitimci olan Ned Hermann, yaratıcılığın kaynağının beyin olduğunu ve beynin yalnızca bir bölümünün değil, tümünün yaratıcılıkta etkin olduğunu ileri sürer. Graham Vvallis tarafından belirlenmiş yaratıcılık aşamaları; hazırlık aşaması, kuluçka aşaması, aydınlanma aşaması ve gerçekleştirme aşaması, beynimizin sağ ve sol yarım kürelerinin hepsinin devrede olması ile gerçekleşir. Beynimizin sol yarım küresi; mantıksal, sözel, akılcı, soyut, sayısal, beynimizin sağ yarım küresi de sözel olmayan, somut, sezgisel düşünme biçimlerine yöneliktir. Öyleyse beynin gelişim süreci içerisinde iki yarım küresinin de geliştirileceği, eğitim-öğretim süreçlerine ihtiyaç vardır. Türkiye’de eğitim programları, ağırlıkta beynin sol yarım küresini geliştirmeye yöneliktir. Beynin sağ yarım küresinin gelişimi, sanat eğitimi dersleriyle mümkündür. Tek yönlü gelişmeye ağırlık veren okul programları, çocuğun/gencin estetik eğitimden yoksun kalmasına, hatta kendi yetiştirdiği alandaki verimin bile düşmesine neden olmaktadır. Çünkü insan beyni bir bütündür ve özellikle gelişim süreci içerisinde, doğru zamanlarda gerekli uyaranlarla karşılaşmazsa, ilerde tamamlanması mümkün olmayan eksiklikler oluşur.

Sanat eğitimi ile görsel algısı gelişmiş, kendini sanatsal yollarla ifade edebilen, içinde yaşadığı kültürü önce tanıyan, öğrenen, koruyan ve gelecek nesillere taşıma sorumluluğunu üstlenen, dünya kültür mirasına saygılı, yaratıcı ve yapıcı bireyler yetiştirilmesi hedeflenir. Sanat eğitiminin bu amaçlarını gerçekleştirebilmesi için eğitimin her kademesinde, kesintiye uğramadan, seviyeye uygun programlarla yerini alması önemlidir. Özellikle teknolojinin hızla ilerlediği, makineleşmenin bazı sorunları da beraberinde getirdiği günümüzde, çocuğa/gence kendini farklı sanatsal yollarla ifade edebilme ortamları hazırlamak, mutlu ve üretken nesillerin oluşması için de gereklidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 6).

Sanat, belli kalıplar içine konulamayan ve insanın estetik duygularının dışı vurumudur. Detay ise, insanların, tabiat karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritm gibi unsurlarla güzel ve etkili bir biçimde ve kişisel bir üslûpla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir. Sanatı ve sanat eğitimi, dramatik, plastik ve fonetik sanatlar olarak sınıflandırılır. Müzik, sanatın fonetik alanında bulunmaktadır.

Müzik Eğitimi

“Müzik eğitimi, çocukluk döneminden başlayarak bireylere belirli müzikal davranışlar kazandırarak söz konusu davranış ve becerileri geliştirme sürecidir. Genel kapsamıyla uygulamalı öğretim alanları şunlardır; müzikal işitme, okuma, yazma, şarkı söyleme, çalgı çalma, müzikal bilgilenme yoluyla yaratma, müzikal duyarlılığı artırma ve kişilik kazandırma, müzik yoluyla iletişim ve etkileşimde bulunma ve müzikten yararlanma” (Say, 2005).

“Müzik eğitimi, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını, kendi yaşantısı yoluyla, amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme sürecidir” (Uçan, 2005, s.223).

“Müzik eğitimi yoluyla; bireyin davranışında oluşan değişimler toplumu, toplumdaki gelişmeler bireyi etkiler; birey ile doğal, toplumsal ve kültürel çevresi, o arada sanatsal ve özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha düzenli, daha sağlıklı, daha etkili ve verimli olması beklenir. Bu durum ve beklenti, müzik eğitiminde öğrenci merkezli bir anlayış ve yaklaşımı, öğrenci merkezli bir düzenleme ve uygulamayı gerekli kılar. Bu düzenleme ve uygulamada öğrenci etkinliği ve öğretmen kılavuzluğu birlikte sağlanır, birlikte yürür “ (Uçan, 2005, s.8.).

Müzik eğitimi aslında bir bütün olmakla birlikte, çeşitli kollara ve her kol içinde çeşitli dallara ayrılır. Çünkü müzik eğitimi, ağırlıklı olarak kapsanan temel davranış ve içerik, kullanılan araç ve gereç, izlenen yöntem ve teknik, gerçekleştirilen ortam ve düzey, öngörülen aşama ve süre bakımından kendi içinde çeşitlilik gösterir ve her bir çeşide bağlı olarak değişik biçimlerde adlandırılır. Ancak kolu ve dalı, kapsamı ve içeriği, aracı ve gereci, yöntemi ve tekniği, ortamı

ve düzeyi, aşaması ve süresi ne olursa olsun, müzik eğitimi, temelde, genel, özengen (amatör) ve mesleki (profesyonel) olmak üzere, üç ana amaca yönelik olarak düzenlenip gerçekleştirilir. Ve bu üç amaçtan hangisine yönelik ise ona göre bir nitelik kazanır (Uçan, 2005, s.30).

Müzik eğitiminin üç ana türünü şu şekilde inceleyebiliriz;

Genel Müzik Eğitimi

Genel müzik eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm,kol-dal ve program türü ne olursa olsun, ayırım gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, her yaşta, herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir ‘insanca yaşam’ için gerekli asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005, s.31).

Ulu Önder Atatürk’ün, ‘Halkın da musiki ihtiyacını düşünmek gerekir. Halkın musiki zevkinin gelişmesi için bu musikiye (batı musıkisine) alışması ve bu musikiden hoşlanması için, köklü bir musiki eğitimine ihtiyaç vardır’ sözleri müzik eğitiminin önemini ve getirilerini yeterince açıklamıştır. İlkokul ve ortaokul müzik eğitimi, genel müzik eğitimi grubuna girmektedir. Bu kurumlardaki müzik eğitimi, öğrencilerin beyin ve kulak gelişimi açısından son derece önemlidir. Ayrıca, bu yaş grubundaki öğrencilere ‘nitelikli müzik dinleme’ ve ‘müzik kültürü’ kavramları doğru bir şekilde aktarıldığında, gelişim sürecindeki bu öğrencilerin bakış açıları değişecek ve bu aktarım, gelişmekte olan kişiliklerinin düzgün bir şekilde tamamlanmasında önemli bir rol alacaktır.

Özengen (Amatör) Müzik Eğitimi

“Özengen müzik eğitimi, müziğe ya da müziğin belli bir dalında özengence (amatörce) ilgili ve yatkın olanlara yönelik olup, ektik bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar” (Uçan, 2005, s.31). Özengen müzik eğitiminde herhangi bir kısıtlama olmaksızın, yetenek boyutu ne olursa olsun, bütün bireyler hobi olarak müzik eğitimi alabilir ve seçtikleri alanlarda kendilerini geliştirebilirler.

Mesleki Müzik Eğitimi

“Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütününü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen , müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar” (Uçan, 2005, s.32).

Türkiye’de müzik eğitimi, Konservatuvarlar (bütün kademeleri), Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Bölümleri, Güzel Sanatlar Fakültelerinin; Müzik Bilimi, Müzik Bölümü, Müzik Teknolojileri, Müzikoloji gibi bölümlerinde verilmektedir.

Geçmişten Günümüze Türkiye’de Müzik Eğitimi

“Müzik ders olarak okullara ilk kez 1870’de İstanbul Muallim Mektebi’nde girdi. Şarkı öğretimiyle sınırlı dersleri bando subaylarıyla, sarayın fasıl müzikçileri veriyordu. Anadolu’da müzik eğitimi çoğunlukla bilgisiz ve yetersiz kişilerin elinde başladı. Çocuk ve gençlere yönelik bir şarkı dağarı bulunmadığı için derslerde yetişkinler için yazılmış şarkı ve ilahiler söyletiliyordu” (Selanik, 1996, s.46).

Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte, ortaya çıkan yeni ihtiyaçlardan da kaynaklanıp yönlenererek büyük bir hız ve yoğunluk kazanan bu doğrultudaki arayışlar, çok geçmeden yalnızca müzik öğretmeni yetiştiren bir öğretmen okulunun kurulması kararına dönüştü ve bu karar hemen uygulamaya konularak 01 Kasım 1924’te Ankara Musiki Muallim Mektebi (Müzik Öğretmen Okulu) açıldı (Uçan, 2005, s.214).

İlköğretimde birinci kademeyi oluşturan ilkokullarda genel müzik eğitimi, 1924, 1926, 1927, 1930, 1936, 1948, 1968, 1994 programlarına göre yürütülmüştür. 1948 yılına kadar sadece kent ilkokul programlarında yer alan müzik dersi, 1948’den itibaren kent ile köy ilkokul programlarının birleştirilmesiyle köy ilkokullarında da yer almaya başlamıştır. İlköğretimin ikinci kademesini oluşturan ortaokullarda Müzik dersi, Cumhuriyetin ilk yılından itibaren sürekli ve zorunlu olarak yer almıştır. İlköğretim okullarında yürürlükte olan 1994 programı, 1982 yılında hazırlanmaya başlanmış, uzun süreli aravermelerle yapılan belli çalışmalar sonunda 1994 yılında bitirilip 1994 yılında yürürlüğe konulmuştur.

1924'te mekteplerin “İlk Mekteplerin Müfredat Programı” adıyla yürürlüğe giren ilkokul programında genel müzik eğitiminin yapılageldiği “*gına*” dersinin adı “*musiki*” olarak değiştirilmiş ve böylece Müzik dersi, şarkı-türkü-ilahi söyleme ile sınırlı bir ders olmaktan kurtarılıp, çalgı çalmayı da içine alan daha kapsamlı bir derse dönüştürülmüştür (Uçan, 2005, s. 264).

1926'da “İlk Mekteplerin Müfredat Programı” adıyla yürürlüğe giren ilkokul programı çağdaş ilköğretim anlayış ve yaklaşımını tam anlamıyla benimsemiş, diğer alanlarla birlikte müzik eğitiminde de geçerli olmak üzere toplu öğretim ilkesini gerçekleştirmiştir. 1926'da denemeye konulup, 1927'de son biçimi verilen İlk Mekteplerin Müfredat Programı'ndan sonra, 1927 yılında yürürlüğe giren Köy Mektepleri Programı'nda Müzik dersine yer verilmemiştir. Ancak bu okullarda müzik eğitimi ders dışı zamanlarda yapılmıştır. 1939-1948 yılları arasında uygulanan Köy Okulları Programı Projesi'ne Müzik dersi, 1944'te girmiştir. Bu iki program müzik eğitime de yönelik olarak çağdaş öğretim ilkelerinin getirilmesi, eğitimde köy yaşamının (kültürünün) konu edinilmesi açısından önemli iki belgedir (Altunya, 2000, s.32).

1936 İlkokul Programı'nda “Musiki” dersinin adı “Müzik” olarak değiştirilmiş ve kapsamı 1926 programına göre altı kat genişletilmiştir (Uçan, 2005). Daha önce de belirtildiği gibi 1948'de köy ve kent okulları programları birleştirilmiştir. 1968 programı ise 1962 programının genişletilmiş biçimidir. 1994 programı, çağdaş program geliştirme ilke ve yöntemlerine göre hazırlanmış ve 1995-1996 eğitim-öğretim yılında yürürlüğe girmiştir.

2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında, 4+4+4 sistemi, ilköğretim birinci kademe adını verdiğimiz ilkokullarda 4 sene, ikinci kademe adını verdiğimiz ortaokullarda da 4 sene olacak şekilde yürürlüğe girmiştir. Ortaöğretim kurumlarında herhangi bir değişiklik olmayarak, eğitim süresi 4 yıl olacak şekilde devam etmektedir.

Okul öncesinde oyun-sanat-müzik etkinlikleri olarak adı geçen dersler genellikle okul öncesi öğretmenleriyle işlenmektedir. İlkokullarda haftada 1 ders saati olan müzik dersleri sınıf öğretmenleri tarafından, ortaokullarda haftada 1 ders saati olan müzik dersleri ise müzik öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Ortaöğretim kurumlarında yani liselerde ise müzik dersleri seçmelidir. Haftada iki saat olan bu dersler ortaokullardaki gibi müzik öğretmenleri ile devam etmektedir.

Müzik Dersi Öğretim Programı Hakkında

İlköğretim müzik dersi öğretim programı, genel müzik eğitimi içerisinde yer alan ve farklı yöntem ve tekniklerle bireylerin her yönden dengeli, tutarlı ve sağlıklı olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik bir anlayış ve içerikle düzenlenmiştir. Dolayısıyla program; 1968, 1984 ve 1994 yılı müzik dersi öğretim programı içerik ve yaklaşımları da göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve MEB ilköğretim Genel Müdürlüğünce teşkil edilen Müzik Özel İhtisas Komisyonu tarafından geliştirilmiştir.

Müzik Dersi Öğretim Programı hazırlanırken, öncelikle aşağıda yer alan temel kavramlar göz önünde tutulmuştur:

- Anayasa, yasa ve yönetmeliklerde ifadesini bulan Türk Milli Eğitimi'nin esasları,
- Atatürk ilke ve inkılâpları,
- Türk toplumsal-kültürel yaşamına ilişkin beklentiler,
- Sanatın / müziğin insan eğitimi ve yaşamındaki yeri ve önemi,
- Kalkınma planlarıyla bireylere kazandırılmak istenen davranışlar,
- Detaylı kaynak taramanın yanı sıra örneklem olarak seçilen sınıf ve branş öğretmenleriyle, akademisyenlere uygulanan anketlerden elde edilen bulgular,
- İlköğretim Genel Müdürlüğü Müzik Özel İhtisas Komisyonu'na belirlenmiş öğrencilerden beklenen müzikle ilgili beceriler.

Yukarıda belirtilen kavramlar çerçevesinde ise program çalışmasında şu ilkeler göz önünde bulundurulmuştur:

- Müzik Dersi Öğretim Programı öğrenci merkezli olmalıdır.
- Öğrenciler edilgen durumda değil, aksine dersin etkinlikler boyutuna aktif olarak katılabilmelidirler.
- Öğrenilecek her beceri ve bilgi, mutlaka yaşam içerisinde kullanılabilir niteliğe dönüştürülmelidir.
- Programın uygulanma sürecinde; bireylerin yetenek ve yaratıcılıklarının

geliştirilmesine önem verilmelidir.

- Öğrenilen her bilgi, mutlaka pratiğe dönüştürülebilir nitelikte olmalıdır.
- Müziğin içselleştirilebilmesi, ancak müzik dersinin yaşanarak ve yaşatılarak işlenebilmesi ile mümkündür.
- Genel müzik eğitiminde uygulamalar yoluyla bilgiye ulaşılmalıdır.
- Müzik eğitimi; kavramlar ve kurallar yolu ile değil, müziğin tüm boyutlarının eyleme dönüştürülmesi ve hissettirilmesi ile gerçekleşmelidir.
- Nota öğretimi amaç değil, yalnızca araç olmalıdır.

İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu, öğrencilerin müziği etkinlikler aracılığıyla yaşayarak hayatlarının ayrılmaz bir parçası hâline getirmek ve müzik yoluyla;

- Kendisi ve çevresiyle barışık,
- Ulusal ve uluslararası kültürleri tanıyan,
- Vatan ve millet sevgisine sahip,
- Çevresindeki olaylara, değişim ve gelişmelere duyarlı,
- Güzel sanatların her türüne açık,
- Mutlu, kişilikli ve öz güveni olan bireyler olarak yetişmelerini sağlamaya yöneliktir.

Programın genel yaklaşımına bakılırsa; yapılandırmacı anlayış, öğrenci merkezli bir anlayışa dayanmakla birlikte, öğrencinin yeni bir bilgiyi ve beceriyi, daha önce edindiği bilgi ve beceriler ile birleştirmesi, yorumlaması ve yaşamına katması ilkesine dayanır.

Yapılandırmacı kurama göre:

- Her birey, daha önce sahip olduğu ön bilgi ve inançlarla öğrenme ortamına gelir.
- Öğrenme, toplumsal bir sürecin parçasıdır.
- Kalıcı izli esas öğrenme, etkinlikler aracılığıyla olur.
- Öğrenme pasif bir süreç değil, öğrencinin içerisinde bizzat yer aldığı, sürekli ve dinamik bir işlemdir.

- Kazanılan bilgi, her birey tarafından hem kişisel hem de sosyal anlamda yeniden yapılandırılır.

Yukarıda ifade edilen temel prensiplere uygun bir öğretim sürecini gerçekleştirebilmek için, kısmen de olsa öğretmenin de kendi öğretim stratejisini oluşturmaya izin verilmelidir. Teknoloji; etkin, özgün, amaçlı ve ortaklaşa bir öğretim gerçekleştirebilmek için mutlaka işe koşulmalıdır. Ayrıca, öğrencilere bilgilerini sınayabilecekleri çeşitli öğrenme yaşantıları da sunulmalıdır.

Özetle, müzik eğitiminde yapılandırıcı anlayış;

- Öğretmeye değil, öğrenmeye önem verir,
- Bireylerin farklılığını kabul eder,
- Öğrencilerin araştırmacılığını destekler,
- Öğrenme sürecinde daha önceki yaşantılara önem verir,
- Öğrenmede performans ve etkinliklere ağırlık verir,
- Öğrencinin nasıl öğrendiğini dikkate alır,
- Öğrencinin sosyal bir çevre içerisinde öğrenmesi anlayışını benimser,
- Öğretimde gerçekçilik ve işlevselliği destekler,
- Öğrencilere bilgi oluşturma ve deneyimlerinden sonuç çıkarma fırsatı verir (Millî Eğitim Bakanlığı, MEB, 2007).

Müzik Öğretim Programının Temel Yapısı (1-8. Sınıflar)

Müzik Dersi Öğretim Programı; genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler, açıklamalar, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirme boyutlarından oluşmaktadır.

Genel Amaçlar

Müzik öğretim programının amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek,
- Duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmelerine imkn sağlamak,
- Yaratıcılık ve yeteneğini müzik üretme yoluyla geliştirmek,
- Yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası müzik kültürlerini tanımak,
- Kişilik ve zgven gelişimlerine katkı sağlamak,
- Müzik aracılığıyla zihinsel becerilerinin gelişimini sağlamak,
- Müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek,
- Bireysel ve toplu olarak, nitelikli değişik türlerde şarkı dinleme, söyleme ve çalma etkinliklerine katılımlarını sağlamak,
- Müziksel algı ve bilgilerini geliştirmek,
- Türkçe'yi doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak,
- İstikll Marşı başta olmak üzere marşlarımızı özüne uygun olarak seslendirmelerini sağlamak,
- Müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek,
- Millî birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile btnleşmemizi kolaylaştıran müzik kültürü ve birikimine sahip olmalarını sağlamak,
- Atatürk'n Türk müziğinin gelişmesine ilişkin görüşlerini kavramak ve Atatürk ilke ve inkılplarına gönülden bağlı, kültürlü bireyler olarak yetişmelerini sağlamak (MEB, 2007).

Temel Beceriler ve Değerler

Müzik Dersi 1-8. Sınıflar ğretim Programı, içerdiği öğrenme alanları ve kazanımlarla öğrencilerde aşağıdaki temel becerilerin ve değerlerin gelişmesini sağlayacaktır. Bu programla ulaşılması beklenen;

Temel Beceriler;

· Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, müziksel algılama ve bilgilenme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, müzik okuryazarlığı edinebilme, estetik duyarlığa sahip olma.

Değerler;

· Paylaşım, hoşgörü, sorumluluk olarak belirlenmiştir (MEB, 2007).

Öğrenme Alanları

Müzik Dersi Öğretim Programı, “Dinleme - Söyleme - Çalma”, “Müziksel Algı ve Bilgilenme”, “Müziksel Yaratıcılık” ve “Müzik Kültürü ” adı altında dört temel öğrenme alanı üzerine oturtulmuştur. Bu öğrenme alanları, içerikleri bakımından birbirleriyle tamamen kenetli olup sadece gerekli hallerde ayrılabilirler (MEB, 2007).

Kazanımlar

Kazanımlar, öğrenme - öğretme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar aracılığı ile öğrencilerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir. Kazanımlar, öğrencilerin gelişim düzeyi göz önünde bulundurularak birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar programda sunulmuştur (MEB, 2007).

- 1) Duyuşsal Kazanım:** Belirli bir nesne,fikir ya da uyarıcının farkına varmak,dikkat etmek ve duyarlı olma halidir. Farkındalık, almaya isteklilik, kontrollü ve seçici dikkati kullanma söz konusudur. Bkz. Tablo 1.

Tablo 1. Duyuşsal Kazanım

Basamaklar	Özellikler	Örnek
Alma	Belirli bir nesne, fikir ve uyarıcının farkında olmak, almaya açıklık, kontrollü ve seçici dikkat.	Mesleki müzik hayatı istediğinin farkında olma.
Tepki Verme	Belirli bir uyarıcıyla ilgilenme, bilinçli tepki verme, tepkide uysallık, isteklilik ve tepkide doyum.	Müzik kuramları, ses eğitimi ya da çalgı eğitimi alanlarında profesyonelce çalışmak, uygun davranışlar oluşturabilmek.
Değer Verme	Bir olay veya olguyu kabullenme, tercih etme, değeri yeğleme, değere adanmışlık, değeri savunma ve alışkanlık haline getirme.	Müzikle ilgili toplantı, seminer, paneller ve konserlere katılmada seçici davranma.
Örgütleme	Yeni değerler, yeni duyuşsal örüntüler oluşturma, değeri kavramsallaştırma, değerler sistemi örgütleme, kararlı davranma, formüle etme.	Gönüllü olarak, sanat ve müzikle ilgili dernek, topluluk orkestra veya korolarda görev alma.
Niteleme (Kişilik Haline Getirme)	Özümsenmiş bir değeri davranış ölçütü haline getirerek bu değere uygun hayat felsefesi oluşturma, genellenmiş örüntü, nitelenmişlik, hizmet etme, değerle tanınma, sürekli yapma.	Toplumda, profesyonel müzik insan tutumlarıyla tanınabilme. Örneğin; o kişinin öğrencisi olmanın referans durumuna gelmesi.

- 2) **Bilişsel Kazanım:** Bireyin temel kavramları, ilkeleri olayları, terimleri, yöntemleri bilmesi, tanınması, hatırlaması ve ezbere söylemesi gibi bilişsel süreçleri kapsar. Terimler, olgular, araç gereçler, alışılar yönelim ve aşamalı dizilerin, sınıflamaların bilgileri ile ölçütler, yöntemler, ilke ve genellemeler, kuramlar ve yapıların bilgisini içerir. Bkz Tablo:2.

Tablo 2. Bilişsel Kazanım

Basamaklar	Özellikler	Örnek
Bilgi	Bilme, tanıma, hatırlama, ezbere söyleme.	Müziğin hemen her alana ilişkin tanımını yapabilme.
Kavrama	Bilgiyi kendine mal etme, kestirme, özümseme, çevirme, başka örneklere uyarlama.	Müzik bilim ve sanatının kazanımlarını algılayabilme.
Uygulama (Yansıtma)	Yeni problemi çözme, çözüme ulaştırma, işlem yapma, hesap yapma, duruma uyarlama.	Müzikle ilgili ödev, tez hazırlayabilme. Ezgi yazma, ezgiye uygun armoni bulma.
Analiz	Bütünü parçaya ayırma, ilişkileri bulma, tahlil etme, benzerlik ve farklılıkları ortaya koyma.	Müzik tarihi boyunca yazılmış eserleri; biçim, ezgi, armoni bakımından çözümleme.

Sentez	Belirli kurallara göre öğeleri birleştirme, yeni bir bütün oluşturma, özgün fikir geliştirme, kendine özgü bir şeyler üretme.	Müzikle ilgili yeni bir yaklaşım, yöntem, eser oluşturabilme.
Değerlendirme	İç ve dış ölçüte göre eleştirme, yargılamayı takdir etme, sonuç çıkarma, özetleme.	Müzikle ilgili yapılan bilimsel araştırmaları veya konserleri yorumlayabilme, yargılayabilme.

3) Psikomotor (Devinişsel) Kazanım: Uygun ipuçlarını seçme, belli bir hareket için hazır olma, nasıl yapıldığını dikkatle izleme, gözleme, tanıma, tanımlama gibi süreçlerden oluşur. Bkz. Tablo 3.

Tablo 3. Psiko-motor (Devinişsel) Kazanım

Basamaklar	Özellikler	Örnek
Algılama	Uyarılma, tanıma, gözleme, izleme, beceriyi fark etme, vücudu istenilen konuma getirme, tanımlama, duyu organlarıyla davranış ve becerileri fark etme.	Yeni bir çello tekniğinin nasıl uygulandığına dikkat ederek gözlem yapma.
Kurulma	Zihinsel kurulma, bedensel kurulma ve duyuşsal kurulma, bilişsel hazırlık, tutum oluşturma, bedeni uygun pozisyona getirme.	Tekniği sergilemek için davranış ve aşamalar bilgisi.

Kılavuzlama	Rehber kişiyle yapma, davranışı yardımcı veya yardımsız olarak sergileme, davranışı işlem basamaklarına uygun yapma, gösterme, sökme, takma.	Tekniği gösteren eğitmene bakarak, teknik hareketleri yapmaya çalışma.
Beceriye Dönüştürme	Beceri haline getirme, yardım almadan kendi başına yapma, istenen nitelikte ve sürede yapma, sökme, takma, birleştirme, yazma, çizme, kullanma.	Kendi başına, bu yeni teknik kurallarına uygun bir şekilde etüt çalma.
Duruma Uydurma	Kazanılan beceri ve davranışları benzer durumlarda kullanma, uyarlama, yeniden düzenleme, değiştirme, yeni problemlere aktarma.	Etütte kullanılan tekniği herhangi bir esere doğru bir şekilde uyarlama.
Yaratma	Yeni ve benzersiz bir davranış, etkinlik sergileme, orijinal bir beceri oluşturma, inşaa etme, şekil verme, figür oluşturma, tasarım yapma.	Yeni bir, teknik çalışma şekli geliştirme.

Çocuk Şarkıları ve Müzik Eğitimindeki Önemi

Çocuklara çeşitli duygular aşılayan, amaçladığı kazanımlar doğrultusunda bestelenmiş, tek sesli veya çok sesli, eşlikli veya eşiksiz şarkılara; çocuk şarkısı denir. Türkiye’de müzik eğitimi içerisinde kullanılan “çocuk müziği” terimi aynı zamanda “eğitim müziği”, “okul müziği” ve “çocuk şarkıları” olarak da adlandırılan ve çoğunlukla resmi müzik eğitimi içerisinde uygulanan, sözlü (vokal) müzik çeşidini kapsamaktadır. Çocuk müziğinin genel olarak işlevi ise müziği dinleme yoluyla algılamadır. Yani çocuğun teorik olarak değil kulak yoluyla dinleyerek müzik yapıtını öğrenmesidir. Çocuk müziğinin uygulanma süreci

ise genellikle ilkokul ve lise eğitimi arasındaki zamandır. Ayrıca, okul öncesi eğitim de çocuk müziğinin uygulanma süreci içine girebilir.

1949 yılında yayımlanan “Müzik Görüşleri Dergisi”nde Halil Bedii Yönetken, okul müziğinin işlevi ile ilgili bazı noktalara dikkat çekmiştir. Bu noktaları şöyle özetleyebiliriz;

Okul müzik eğitimi gençliğin formasyonu bakımından bir bütün oluşturduğu için, bu eğitimin öncelikle ilkokulda başlamış olması gerekmektedir. Bizim ilkokullarımızda müzik öğretim ve eğitimi ise tamamen sembolik özelliktedir. Avrupa uygarlık topluluğunda yaşayan uluslar arasında bizim kadar okul müziğine önem vermek zorunda olan hiçbir ulus yoktur. Müzik eğitiminin alındığı öteki iki çevrenin; yani aile ocağı ve gündeli yaşam çevrelerinin bizim ülkemizde ne kadar yoksul bir durumda olduğu bilinmektedir. Avrupa ve Amerika’da aile ve yaşam çevreleri olumlu bir müzik eğitimi almak gibi bir propoganda sorumluluğunu yüklenmiş olmayabilir. Bizde ise durum tamamen tersinedir. Biz ne verirse hep okulda vereceğiz. Bunun için okul müzik öğretim ve eğitimine, hiçbir ulusun vermediği önemi, hem nitelik hem de nicelik yönlerinden iyice vermek zorundayız. Bu öğretim ve eğitim sayesinde ki, Türk insanının formasyonunu tamamlamak mümkün olacaktır (Yönetken, 1949, s.2).

Okul müziği, batıda müzik uygarlığının gelişmesi üzerinde çok büyük etkiler yaratmıştır. Prens Leopold 1887’de Manchester’de Londra Krallık Müzik Okulu’nun açılma projesi dolayısıyla yaptığı konuşmada şunları söylemiştir;

“Yüz yıldan beri Almanya müzikte gösterdiği olağanüstü gelişmeyi, özellikle 1745’te kurulan ilkokul müzik öğretim kurumlarına, öte yandan, başlıca büyük merkezlerde ardı sıra açılan büyük müzik okulları ve konservatuvarlara borçludur” (Say, 2011, s.24).

“Türkiye Cumhuriyeti okullarında müzik öğretim ve eğitimine gereği gibi önem vermek, Türk insanının formasyonu kadar, Türkiye’de batı müziğinin yayılmasını ve modern Türk müziğinin ve müzik yaşamının gelişmesini de sağlayacaktır. Gereken önlemleri almak en ciddi ve sorumlu ödevlerimizdendir” (Yönetken, 1949, s.2).

Okul Müzik Eğitiminde Kullanılan Çocuk Müziği Türleri

Çocuk şarkıları kendi içerisinde gruplara ayrılmaktadır. Sun ve Seyrek (1993, s.24) ’e göre, okul müzik eğitiminde sözlü müzik olarak başlıca üç tür kullanılmaktadır. Bunlar;

a) Tekerlemeler

b) Ninniler

c) Eğitici Çocuk Şarkıları: Türkiye’de eğitim müziği alanında kullanılan çocuk şarkıları başlıca üç grupta incelenmektedir (Sun, 1969, s.55) ;

1. Aktarma Şarkılar

2. Öykünme Şarkılar

3. Türk Okul Şarkıları

d) Türküler

a) Tekerlemeler;

Okul öncesi eğitimde yararlanılan en önemli müzik türlerinden biridir. Tekerlemeler daha çok çocuk folklor ürünü olarak değerlendirilir. Özellikle oyun gibi, çocuk yaşamının gereksinimlerine göre çocuklar tarafından yaratılırlar. Ayrıca tören ve bayram gibi geleneksel etkinliklerde okunan ve söylenen küçük türküler, basmakalıp sözleri de içerirler.

Tekerlemelerin kendine has özelliklerinden biri de temel konusunun olmayışıdır. Anlamsız ve yarı anlamlı düşüncelerin bir araya gelmesiyle oluşan tekerlemeler bu açıdan da oldukça ilginçtir. Bu nedenle bazı tekerlemeler " Yalanlama" adını alır. Anlattıklarının yalan olduğunu dinleyiciye açıkça belirtir. Dinleyici de bunu bilerek dinler. Ancak tekerlemelerin gerçekçi olanları da vardır. Çocuk tekerlemelerinde şiir ögesi ön plandadır. Tekerlemelerin söylendikleri yerlere göre birçok çeşiti vardır. Onlar içerisinde en yaygın olanı saymacalardır.

Saymaca; oyun tekerlemelerinin en yaygın olanıdır. Çocukların oyuna başlamasından önce ebenin, belirlenmesi için söylenen tekerlemelerdir. Saymacanın son kelimesinin son hecesi kimi gösteriyorsa ebe o olur. Birçok oyunda ise saymaca yoluyla " ayıklama" ve gösterme yapılır.

b) Ninniler:

Ninniler de tekerlemeler gibi folklorik özelliktedir. Tekerlemeler gibi çocuklar tarafından değil; genellikle anneler tarafından yaratılır. Anne, teyze, abla, büyükanne tarafından çocuğu uyutmak için söylenir Bunun nedeni çocuğun uyumasına yardımcı olmaktır. Ninniler ulusal bir değere sahiptir. Türk halk Müziğinde çok sayıda ninni örneği de vardır. Kendine özgü söz ve ezgileriyle bir yer tutmaktadır. Ninniler

dörtlüklerden oluşur. Her dörtlükten sonra "hu hu", "eeee", "uyusun benim yavrum" gibi sözler söylenir. Ninniler, kuşaktan kuşağa geçerek unutulmadan bugüne kadar gelen folklor ürünleridir. Çocuğun müzik ve şiirle ilk ilişkini ninnilerle kurduğu bir gerçektir. Özellikle kız çocuklar bebekleriyle oynarken ninni söylerler ve bu onların dil gelişimlerine yardımcı olur. Okul öncesi eğitimde ninnilere, çocuğun müzik gelişimine yararlı olması nedeniyle yer verilir. Ayrıca çocuğun ruhsal gelişimine, sakinleşmesine yardımcı olduğu için de önemlidir. Çocukların uyutulması için düzenlenmiş, basit, monoton ezgilerdir. Bu ezgiler sözleriyle değil ritimleriyle çocukları etkiler. Beşik içinde, bacakları üstünde, kolları arasında bebeğini sallayarak uyutan anneler eski ninni güfteleriyle yetinmeyip, ruh hallerine göre yeni ninniler düzenlerler. (Kızın anne, oğlanın baba olması, Okuyup büyük adam olması vb.) Türk folkloru ninni yönünden çok zengindir. Ninniler ayrıca sanat müziği alanında da önemli müzik biçimlerindendir. Hem batı müziği bestecileri (Schubert, Schuman, Brahms vb.) hem de çağdaş Türk Müziği bestecileri de ninni türünde müzikler yazmışlardır.

c) Eğitici Çocuk Şarkıları:

Sözleri ve ezgisiyle çocuklar için yaratılmış şarkılara “çocuk şarkıları” denir. Türkiye’de eğitim müziği alanında kullanılan çocuk şarkıları:

- Çocukların söylediği tekerleme, ninni, halk türküleri gibi anonim çocuk şarkıları,
- Çocuklar için müzik yapan yerli ve yabancı bestecilerin çocuk şarkılarından meydana gelir (MEB, 2007).

1-Aktarma şarkılar; ezgisi yabancı, sözleri Türkçe olan şarkılardır. Yani yabancı bir ezgiye Türkçe sözlerin yazılmasıdır. Okul öncesi eğitimde öğretilen şarkıların bazıları da böyle aktarma şarkılardır. Örneğin; cici köpeğim şarkısının ezgisi, Alman ezgisidir.

2-Öykünme şarkılar; şarkı söylerken, şarkı sözlerini öykünme (taklit) hareketleri ile destekleyerek oyunlaştırmaya şarkı öykünme, söylenen bu şarkıya da öykünme şarkı diyoruz. Türk okul müziği bestecilerinin yarattığı batı müziği tarzındaki şarkılardır. Bunlar Batı müziğinin dizileri ve ölçüleri kullanılarak yapılır. Yapı ve öz bakımından Türktoplumuna yabancı şarkılardır. Çocuklar şarkı söylerken doğal olarak öykünme hareketleri yaparlar, eğitiminin çeşitli uyarıları ve yönlendirmesiyle

öykünmeler pekişir. Çocukların yaratıcılığı ve hayal güçlerini kullanmaları için ortam yaratılır. Öykünme şarkılara örnek olarak; “Ali Babanın Çiftliği” “Bir gün bir gün bir çocuk” şarkılarını verebiliriz.

3-Türk Okul Şarkıları; kaynağını Türk halk müziğinden alan, Türk bestecileri tarafından yaratılan şarkılardır. Özenti ve öyküme değildir. Halkımızın beğenisine uygundur. Yapısını ve özünü halk müziğinden alan özgün yaratmalardır. Özellikle 1969 yılından bu yana Türk bestecileri tarafından yaratılmaktadır. Bu şekilde sayı ve nitelik bakımından önemli bir dağarcık oluşmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında Türk okul şarkılarına öncelikle yer verilmelidir (Sun, 1969).

d) Türküler; türküler de tekerleme ve ninniler gibi folklorik ürünlerdir. Halkımızın yarattığı ve yaşattığı bir müziktir. Kendine özgü dizeleri, ölçüleri, yapısı, sözü vardır. Bölgelere göre değişik isimler alır. Horon, Zeybek, Halay, Bar, Karşılama gibi çoğu yerde de yalnızca türkü diye bilinir. Halk müziğimizin çeşitliliği müzik kültürümüzün zenginliğini göstermektedir (MEB, 2007).

Halk türküleri içinde sözleri, tartımsal ve ezgisel yapısı çocuklar için elverişli olanlar, çocuğun eğitiminde kullanılabilirler. Bu türküler ilkokul, ortaokul, lise vb. Okullarda olması gerektiği gibi, anaokulunda da son derece yararlı olacaktır. Halk türküleri; sözleriyle, ezgisiyle, taşıdığı geleneksel değerler ve ulusal duyarlıkla çocuğun, müzik eğitiminde olduğu gibi benlik eğitiminde de son derece yararlı ve etkin bir eğitim aracıdır(Sağır,2002, s.7).

Yöre (2004, s.2)’ye göre ise Türkiye’de çocuk müziği formlarına bakıldığında, başlıca beş farklı yapı ortaya çıkmaktadır:

1. Marşlar,
2. Türkçe söz yazılmış yabancı ezgiler,
3. Türkü uyarlamaları,
4. Türkü yapısında bestelenen ezgiler,
5. Özgün şarkılar

Ancak bahsettiğimiz tüm bu çocuk müziği yapıtları, değişen yaşam tarzları ile birlikte çekiciliğini kaybetmiştir. Çünkü 1980’lerden başlayıp 1990’dan bugüne kadar en yüksek boyuta ulaşan “popüler kültür” , yaşamın birçok yönüyle birlikte sanatı da değiştirmiştir. Bu bağlamda birçok alanın güncellendiği gibi sanatın da güncellenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Müzik açısından bakıldığında 2000’de doğup bugün on dört yaşında popüler kültür içerisinde yetişen bir çocuğun yukarıda bahsedilen çocuk müziği eserlerini dinlemesi veya seslendirmesi 3 gerçek dışı bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte çocuk müziği içerisinde dikkat edilmeyen bir durum da çocukların müziği hangi amaçla dinlediği ve varolan eserlerin “didaktik” olması dışında hangi amaçla yazıldığıdır. Günümüz koşullarında değerlendirildiğinde alternatif birçok müzik eseri tanıyan çocuğun duygularının da göz önünde tutulması gerekmektedir. Yani müziğin çocuk için sadece eğitim süreci içerisinde bir aktivite olması dışında, kendi yaşamı içerisinde zevk alabileceği unsurlardan biri olarak düşünülmelidir. Bu bilgiler ışığında özellikle 1990’lı yıllara kadar çeşitli formlarda oluşturulan çocuk müziği eserlerinin uygun olanlarının “düzenleme” yapıp güncellenmesi ve pop müzik yapısı içerisinde icra edilmesi, bugün çocuk müziği yapan ve yapacak olan bestecilerin de zevke yönelik çocuk müziği eserleri yazmak konusunda çalışmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşımla resmi müzik eğitim repertuarı da güncellenmeli ve müzik öğretmenleri de çocuk müziği repertuarını inceleyerek güncel bir yapı oluşturmaya ve sunmaya çalışmalılardır. Çocuk müziği alanında yeni-güncel yaklaşımların yapılması, özellikle ilkökul ve lise arasındaki çeşitli yaşlardaki çocukların değişim süreci ve buna bağlı psikolojik durumları açısından önem taşımaktadır.

Aydoğan(2004), Isparta’da yapılan Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirgesi’nde aşağıdaki noktalara değinmiştir ;

İlkökul ve ortaokul müzik kitaplarında bulunan şarkılar, müzik eğitiminin gerekliliklerine ne derecede uygundur? Konuları ve şarkıların getirileri güncellik açısından tartışılır. İlköğretim düzeyinde; ritm, hız, gürlük, ezgi, örgü, doku gibi hemen her öge; yurt,bayrak, Atatürk, ulus gibi her konu; anne, öğretmen, okul sevgisi, orman, doğa, mevsimler gibi hemen her konu çeşidi; Sağlıklı Büyüme ve Beslenme, Taşıtlar ve Trafik, Yeryüzü ve Gökyüzü gibi hemen her ünite gibi müzik dersinin her boyutu şarkıda odaklaşır. Dolayısıyla bir şarkının ne anlama geldiği ortadadır ve bu nedenle müzik ders kitaplarında şarkı seçimi çok önemlidir. Ancak öğretim programları ve ders kitapları gibi zamanla şarkılar da eskir. Ve şarkılarımız artık eskimiştir. Birkaç örnek vermek gerekirse artık o ünlü Postacı şarkısına gerek

kalmamıştır.Çünkü e-posta, faks ve internet vardır; kumbara şarkılarına gerek kalmamıştır.Çünkü toplum tüketim toplumu olmuştur,biriktirerek değil, borçlanarak, kredi kullanarak yaşamak esastır; yerli malı şarkılarına gerek kalmamıştır.Çünkü,ulusal pazar eski önemini yitirmiş, uluslararası pazar işlerlik kazanmıştır, hatta bazı gençler bu anlamda oldukça ileri giderek kendi ürettiğimiz tişörtlerin, kazakların üstüne Amerikan, İngiliz bayrakları baskısı yaptırarak kullanmaktadırlar.Bu ve benzeri konularda yeni şarkılara gereksinim vardır. Ancak parasal olarak hiçbir değer ifade etmeyen bu şarkıları hangi besteciler niçin üretsin? Yeterince şarkı olmadığı için aynı şarkılar aynı yazarın birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar birkaç kitabında tekrar tekrar yer almakta, dahası aynı şarkılar diğer yazarların ders kitaplarında da tekrar tekrar yer almaktadır. Bu yetmezmiş gibi aynı şarkılar ünite dergilerinde, ısıtılarak öğrenciye bir daha sunulmaktadır. Oysa bir şarkı; ritmik ve ezgisel yapısıyla, sözleriyle, ses sınırlarıyla ancak belli bir sınıfın ya da devrenin şarkısı olabilir. Aynı şarkı birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar geniş bir alanda kullanılmamalıdır.

Çocuk Şarkılarında Söz Ögesi

Çocuk şarkı sözleri; şarkının ritminin, aktarılmak istenen duygu ve düşüncelerin ve öğretilmek istenen kavramların yapı taşıdır. Besteciler, hedefe uygun bir şarkı bestelemek için, şarkıyı oluşturmadan önce, genellikle, ilk olarak şarkı sözlerini yazmayı tercih ederler. Şarkının prozodi (söz-müzik) uyumu açısından bu önemlidir. Çünkü şarkıların ritmi, kelimelerin açık veya kapalı hece olma durumuna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Şarkı sözlerinde bulunması gereken özellikler vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz;

- ✓ Şarkı sözleri; Türk Dili'ne uygun olmalıdır. Yani edebi olmalı, anlaşılabilir olmalı, belli bir uyak düzeni olmalıdır,
- ✓ Çocukların sözcük dağarcığına uygun olmalıdır,
- ✓ Çocukların dil gelişimleri düşünülerek yazılmalıdır,
- ✓ Çocuklar açısından telaffuzu kolay olmalıdır,
- ✓ Anlatmak istenen konuyu veya aktarmak istenen duyguyu çocuğun düşünebileceği, kavramları ayırt edebileceği ama aynı zamanda konuyu irdeleyebileceği düzeyde olmalıdır,
- ✓ Kolay öğrenilebilir, akılda kalıcı olmalıdır.

Türkiye'de kullanılan resmi müzik ders kitaplarında bulunan şarkılar; genellikle prozodi hatası olan ve ne yazık ki çağın getirdiği yeniliklerin çoğunlukla gerisinde kalmış şarkılardır. İlkokul 1. sınıftan, ortaokul 8. sınıfa kadar aynı şarkılar kullanılmaktadır. Müzik dersinin eli kolu olan şarkılarımız, artık eskimiştir ve

öğrencileri sıkarak, öğrencilerin dersten soğumasına sebep olarak, müzik dersinin gerekliliklerinin yerine getirilmesine engel olmaktadır.

Okul şarkılarının temelini söz öbekleri oluşturur. Ezgiler; sözün genel yapısına, konusuna; ritmler ise hecelerin konumuna (açık-kapalı) uygun olarak ortaya çıkmaktadır. Bir söz şarkı için ne kadar uygunsa, bestecinin emeğiyle ezgi ve doğal olarak şarkı o kadar güzel olmaktadır.

Cumhuriyetten Günümüze Şarkı Sözlerinin Konu Olarak Dağılımı

Sağır(2002), araştırmasında, 1930'lu yıllardan başlayarak, 2000'li yıllara dayanan Türk Okul Şarkı repertuarını; söz, ritm ve dizi olarak karşılaştırmıştır. Araştırmadaki açıklamalara dayanarak şunları söyleyebiliriz:

1930'lu yıllarda okul müziğine yönelik olarak yazılmış, yüz elli bir beste içeren, beş müzik kitabı bulunmaktadır. Bu yıllarda savaştan yeni çıkmış ve cumhuriyet yeni ilan edildiği için, daha çok vatan ve Atatürk sevgisini aşıl原因an sözler içeren şarkılar ön plana çıkmıştır.

1940'lı yıllarda okul müziğine yönelik yazılmış, yüz seksen yedi beste içeren, beş müzik kitabı bulunmaktadır. 40'lı yılları incelediğimizde, kitaplarda sadece şarkı ve marş türünde bestelerin bulunduğu ve türkülere kitaplarda yer verilmediği görülmektedir. Bu dönemdeki şarkı sözleri incelendiğinde, konularının genellikle, tabiat, hayvanlar ve vatan sevgisi üzerine olduğu gözlemlenmektedir.

1950'li yıllarda okul müziğine yönelik olarak yazılmış, iki yüz elli yedi beste içeren, yedi müzik kitabı bulunmaktadır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra yazılan ders kitaplarında, türkü türündeki bestelere bu yıllarda rastlanmaktadır. Bu yıllarda bestelenen şarkı sözlerinin konu dağılımları ise tabiat, vatan sevgisi ve Atatürk, mevsimler ve ilk defa yeni yıl kutlamaları yönünde olmuştur.

1960'lı yıllarda okul müziğine yönelik yazılmış, üç yüz yetmiş üç beste içeren, beş müzik kitabı bulunmaktadır. Bu dönemdeki türkü türündeki bestelerin sayısı oldukça fazladır. 60'lı yıllardaki bestelerin sözlerindeki konu dağılımında; aşk ve sevgi ön plandadır. Bunun nedeni de, bu yıllarda ders kitaplarında, türkülere fazlasıyla yer verilmiş olmasıdır. Yine bu dönemde oyunlar, tekerlemeler, vatan sevgisi ve Atatürk, hayvanlar ile ilgili konulara yer verilmiştir. Aynı zamanda, bu dönemde köyden şehire göçlerin başlamasıyla nüfus yoğunluğunun artması ve beraberinde getirdiği trafik ile ilgili sorunlar bu dönemdeki

şarkılara konu olmuştur. Toplumda yılbaşı kutlamalarının artması ile bu konuyla ilgili şarkıların sayısı da artmıştır. Ayrıca bu dönemde ilk defa turizmle ilgili şarkılar bestelenmiştir.

1970’li yıllarda okul müziğine yönelik yazılmış, beş yüz yirmi beş beste içeren, yedi müzik kitabı bulunmaktadır. Bu dönemdeki kitaplarda marşlar diğer dönemlere oranla daha fazladır. 70’li yıllarda yazılan kitaplardaki şarkı sözleri incelendiğinde, yöre ve köy, vatan sevgisi, hayvanlar ve tabiatın konu olduğu görülmektedir.

1980’li yıllarda okul müziğine yönelik yazılmış, altı yüz yedi beste içeren, on dört müzik kitabı bulunmaktadır. Bu yıllardaki şarkıların sözleri, aşk, sevgi, tabiat konularını içermektedir. Ayrıca oyun ve tekerlemeler de fazlasıyla bulunmaktadır.

1990’lı yıllarda okul müziğine yönelik yazılmış, bin yüz altmış sekiz beste içeren, otuz bir kitap bulunmaktadır. Bu yıllarda eğitimde köklü değişikliklere gidilmiştir. Bu yıllarda vatan ve Atatürk sevgisi konusu, şarkılarda en çok işlenen konu olmaya devam etmiştir. Bu konuları, tabiat, öğretmen ve okul sevgisi, sağlık ve beslenme, hayvanlar ve mevsimler vb. konular takip etmiştir.

2000’li yıllarda okul müziğine yönelik yazılmış, sekiz yüz seksen yedi beste içeren, on yedi kitap hazırlanmıştır. Bu dönemdeki besteler incelendiğinde, birçoğunun daha önce hazırlanan kitaplardaki bestelerden derlendiği görülmektedir. Konu dağılımları ise, Atatürk ve Vatan, tabiat, öğretmen ve okul sevgisi, müzik gibi konular doğrultusundadır.

Cumhuriyet Dönemi’ne ait bazı önemli besteciler incelendiğinde; Sağır(2002)’in de yorumlarıyla şunları söyleyebiliriz;

Acay, okul müziği repertuarına otuz beş şarkı kazandırmıştır. Şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, en fazla vatan sevgisi ve köy ve yöreye ait konular olduğunu görülmekte. Acay’ın “Mavi Bilye” ve “Ezgi Yumağı” kitapları okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde kullanılan, önemli kaynaklardır. Ayrıca bestecinin en sevilen şarkılarından birinin sözlerini inceleyecek olursak söz ve müziği Acay’a ait olan “Kızılay” şarkısına bakabiliriz. Bu şarkı, Kızılay’ın işlevini çocukların gayet iyi bir şekilde algılayacağı sözlere sahiptir.

Depremlerde, yangınlarda,
Hem savaşta,hem barışta,
Sen koşarsın yardıma,
Güç verirsın yurduma,
Sonsuza dek, güçlenerek,
Her acıyı, sar kıızılay.
Kan vermekle yarırım etmek
çok keyifli mutluluktur.
Çözdüğün güçlükleri
Bilmeyen kimse, yoktur.
Sonsuza dek, güçlenerek,
Her acıyı, sar kıızılay.

Akın, okul müziğı repertuarına yirmi sekiz şarkı kazandırmıştır. şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, en fazla vatan ve hayvanlara ait konular olduğı görölmekte. Akın'ın tek sesli şarkıları dışında, a capella çocuk şarkıları da dikkat çekmektedir. Söz ve müziklerin tamamının Akın'a ait olduğı, “Çocuklar İçin Cenan Akın şarkıları” isimli, Trt tarafından yayımlanan kitabı, çocuk korolarını çalıştıran öğretmenler tarafından fazlasıyla tercih edilmektedir. Akın'ın çok sevilen bir şarkısının sözlerini hatırlayacak olursak;

Yurdu tanıyacağız,
Dağlar ovalar aşa aşa,
Kolay ve zor demeden arkadaş,
Güçlükleri hep yeneceğız.
Sesleniyor dağ ova arkadaş,
Gel çalış emek, bilgi ver.

Yurt için, halkımız için,
Ellerimiz kenetleniyor.

Ataman, okul müziği repertuarına on bir şarkı kazandırmıştır. Şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, Ataman'ın herhangi bir konuya ayrıcalık göstermediği, konulara eşit mesafede yaklaştığı görülmekte. Ataman'ın birçok nesil yetiştirdiği, en çok bilinen ve sevilen şarkısı; Alman ezgisiyle bütünleşen ve sözleri Ataman'a ait olan "Yaşasın Okulumuz" isimli şarkısıdır. Sözlerini hatırlayacak olursak;

Daha dün annemizin kollarında yaşarken
Çiçekli bahçemizin yollarında koşarken
Şimdi okullu olduk, sınıfları doldurduk
Sevinçliyiz hepimiz, yaşasın okulumuz.

Aydıntan, okul müziği repertuarına kırk üç şarkı kazandırmıştır. Şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, vatan sevgisi, hayvanlar, köy ve yöreye ait konular olduğu görülmekte. "Köy Yolları" ve "Kırlara Doğru" şarkıları hem tek sesli hem de a capella olarak her düzeyde müzik eğitimi alan öğrenciler tarafından çok sevilmekte, öğretmenler tarafından ise tercih edilmektedir. Kırlara Doğru şarkısının sözlerini hatırlayacak olursak;

Serin esen rüzgar,
Çiçek kokan kırlar,
Bekler bizi arkadaşlar,
Yolculuk var.

Aydoğan, okul müziği alanında en fazla beste yapan ve besteleri çok popüler olan bestecimizdir. İki bin beş yüz elli üç okul müziği bestesinin yüz on dördü Aydoğan'a aittir ve en fazla bestesi bulunan okul müziği bestecisidir. Müzik ders kitaplarına giren, dört bin

dört yüz doksan üç bestenin ise iki yüz biri Aydoğan'a aittir ve yine bu sıralamada birincidir. Şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, Aydoğan, hemen hemen bütün konulara yer vermesine rağmen, konu yoğunluğunun en fazla tabiat, hayvanlar ve vatan sevgisine ait olduğu görülmekte. Aydoğan'ın şarkıları pek çok yarışmada da ödül almıştır. Bunlardan bazıları;

- Kurtuluş Türküsü, Mansiyon, Kültür .Bakanlığı, 1979
- Bir Dünya Bırakın, Birincilik, TRT; 1979
- Bir Dünya Bırakın, Birincilik, Unicef, 1980
- Bulut Olsam, ikincilik, Turizm Bakanlığı, 1982
- Yaşamak Ne Güzel Şey, Başarı Ödülü, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı, 1985
- Gençlik Marşı, Üçüncülük, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı, 1985
- Dünya Kocaman Bir Kovan, Mansiyon, TRT, 1990
- Beslenme Türküsü, Mansiyon, TRT, 1990
- Güzel Yurdum, Başarı Ödülü, Devlet Bakanlığı, 1988
- Kış, Başarı Ödülü, Devlet Bakanlığı, 1989
- Efem, Başarı Ödülü, Devlet Bakanlığı, 1990
- Ağustos Böceği İle Karınca, Birincilik, 18 Mart Çanakkale Üniversitesi, 1998

Aydoğan'ın şarkıları hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından çok beğenilmektedir. 1980 ve sonrasında doğan her çocuk ve yetişkinin şüphesiz ki en sevdiği şarkılardan biridir “Bir Dünya Bırakın” şarkısı. Bu şarkı; 1979 yılında TRT, 1980 yılında Unicef tarafından birinciliğe layık görülmüştür. Sözleri Adnan Çakmakçığlu'na ait olan bu şarkının ezgisi, Aydoğan'a aittir. Sözleri hatırlayacak olursak;

Oynaya oynaya gelin çocuklar

El ele, el ele verin çocuklar.

Bir vatan bırakın biz çocuklara

İslanmış olmasın göz yaşlarıyla.

Bir bahçe bırakın biz çocuklara
Göklerde yer açın uçurtmalara.

Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele, el ele verin çocuklar.

Bir barış bırakın biz çocuklara
Ulaşsın şarkımız güneşe ve aya.

Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele, el ele verin çocuklar.

Bir dünya bırakın biz çocuklara
Yazalım üstüne sevgili dünya

Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele, el ele verin çocuklar.

Dinçer, okul müziği repertuarına otuz beş şarkı kazandırmıştır. şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, bestecinin, her konuya eşit ilgi gösterdiği görölmekte. Ama genelde, ilkokul öğrencilerinin ilgi duyduğu konular bu bestecimiz için ön planda olmakta. Orman şarkısı öğrenciler tarafından çok sevilmekte. Bu şarkının söz ve müziği Dinçer'e ait. Ormanın önemi, ağacın büyümesi, yetişmesi, ormanın korunmasının gerekliliği gibi konuları işleyen şarkının sözlerini hatırlayacak olursak;

Tohumlar fidana,
Fidanlar ağaca,
Ağaçlar ormana,

Dönmeli yurdumda.

Yuvadır kuşlara,

Örtüdür toprağa,

Can verir doğaya,

Ormanlar yurdumda.

Bir tek dal kırmadan,

Ormansız kalmadan,

Her insan bir fidan,

Dikmeli yurdumda.

Egüz, okul müziği repertuarına otuz altı şarkı kazandırmıştır. Şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, Egüz'ün herhangi bir konuya yoğunlaşmadığı, her konuda bestelerinin bulunduğu görülmekte. Yeni konuşan, kelimeleri yeni yeni telaffuz etmeye başlayan çocukların genellikle ilk söyledikleri şarkı, Egüz'ün herkes tarafından bilinen “Mini Mini Bir Kuş” şarkısıdır. Aynı şekilde yine çocukların hem ezgisini hem sözlerini severek söylediği 23 Nisan (Sanki Her Tarafta Var Bir Düğün) şarkısı da Egüz'e aittir. Sonraki süreçte ise, özellikle okul öncesinde fazlasıyla kullanılan, söz ve müziği Egüz'e ait olan “Karga İle Tilki” şarkısı, hem hikayeleştirme hem de kahkaha amaçlı kullanılan “hah” vokaliyle, çocukların ilgisini çekmektedir. Sözleri hem eğlenceli hem de öğretici olan bu şarkının sözlerini hatırlayacak olursak;

Bir gün bir hırsız karga,

Hah hah hah hah hah hah.

Bir parça peynir çalmış,

Hah hah hah hah hah.

Konmuş bir dalda kalmış,

Hah hah hah hah hah hah.

Etrafı seyre dalmış,
Hah hah hah hah hah.

Ordan geçen bir tilki,
Hah hah hah hah hah hah.

"Şen sesinle öt" demiş,
Hah hah hah hah hah.

Aptal karga gak demiş,
Hah hah hah hah hah hah

Peyniri tilki yemiş,
Hah hah hah hah hah.

Okyay, okul müziği repertuarına altmış beş şarkı kazandırmıştır. Şarkı sözleri, konu olarak incelendiğinde, Okyay'ın, ülke bütünlüğünü ön plana çıkaran; vatan sevgisi köy ve yöreye ait konularda besteleri görülmekte. Okyay'ın şarkıları, müzik eğitimine çok emek vermiş şarkılardır. Ama gerek nota öğretimi, gerek çalgı öğretimi, gerek kulak eğitimi için en çok kullanılan şarkılarından biri "Merdiven" şarkısıdır. Blokflüt, melodika ve mandolin ile öğrencilerin severek ve kolaylıkla çaldıkları veya aynı şekilde söyledikleri bir şarkıdır. Şarkının sözlerini hatırlayacak olursak;

Yukarıya çıkalım aşağıya inelim.

Azıcık dinlenip bir daha deneyelim.

Yukarısı LA olsun aşağısı RE olsun.

Şimdi de seslerin hepsine bir ad olsun.

Re mi fa sol la la la

La sol fa mi re re re

La la sol mi fa sol

La sol fa mi re re re.

Sun, okul müziği repertuarına elli şarkı kazandırmıştır. Bestelerine bütün ders kitaplarında yer verilmektedir. Sun, daha çok halk türkülerinin öğrenciler için uygun olanlarını seçip, okul müzik eğitimine kazandırmıştır. Sun, Cumhuriyet Dönemi'ndeki en önemli bestecilerimizdendir. “Çocuklar ve Gençler için Şarkı Demeti, Kır Çiçekleri, Elli Yılın (yeni basımıyla seksen yılın) En Güzel Okul Şarkıları, Okul Öncesi Eğitimde Müzik, Okul Öncesi Eğitimde Oyun” kitapları genel müzik eğitiminde kullanılan önemli kaynaklardandır. Sun, pek çok resmi kurumun marşını bestelemiştir. Çocuklar ve gençler için sayısı yüzden fazla olan, piyano eşlikli şarkı, türkü, marş bestelemiş, düzenlemiştir. Özenen ve mesleki müzik eğitiminde önemli kaynaklar olan, “Çoksesli Türküler, Temel Müzik Eğitimi, Tonal Diziler ve Kadanslar, Türk Müziği Makam Dizileri, Koro Dağarcığı, Solfej (1,2), Aralık Bilgisi ” kitapları da Sun'a aittir. Cumhuriyet ve Kurtuluş film müzikleri de Sun'un eseridir. Sun'un bestelediği en önemli marşlardan biri olan “Biz Atatürk Gençleriyiz” marşının sözlerine bakıldığında, bestecinin, “hoyma ri ra ri ra” vokalini kullandığı görülmektedir ve bu ilk defa kullanılan bir vokal türüdür. Alışılmışın dışındadır. Sözleri hatırlayacak olursak;

Hoyra rira rira hey
Hoyra rira rira hey
Rira hoyrari
Rira hoyrari
Rira hoyra hoyra hey
Güneş bizimle doğar
Yağmur bizimle yağar
Bizimle coşar deniz
Ateş bizimle yanar

Biz Atatürk gençleriyiz
Hoyra rira rira hey
Sesimiz onun sesi
Hoyra rira rira hey
Bizimle yükselecek
Hoyra rira rira hey
Atatürk Türkiye'si
Rira hoyra hoyra hey
Sevgimizle bilginizle
Ulusumuzun hizmetindeyiz

Aklımızla coşkumuzla
Atamızın izindeyiz

Hoyra rira rira hey
Hoyra rira rira hey
Rira hoyrari
Rira hoyrari
Rira hoyra hoyra hey
Fidan bizimle büyür
Çiçek bizimle bizimle açar
Bizimle sürer hayat
Ulus bizimle yaşar

Biz Atatürk gençleriyiz
Hoyra rira rira hey
Sesimiz onun sesi
Hoyra rira rira hey
Bizimle yükselecek
Hoyra rira rira hey
Atatürk Türkiye'si
Rira hoyra hoyra hey
Sevgimizle bilğimizle
Ulusumuzun hizmetindeyiz
Aklımızla coşkumuzla
Atamızın izindeyiz.

Problem Durumu

Bireyi, fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlık ve birden çok çözüm yolu olasılığı görünen her durum bir problemdir (Karasar, 2009, s.54).

Okul ders kitaplarında bulunan, müzik eğitiminde büyük önem taşıyan şarkıların ve onları oluşturan, onların odak noktası olan şarkı sözlerinin, öğretim programının hedeflediği kazanımlar açısından uygunluğu oldukça önemlidir. Bu çalışma, öğretmenlerin şarkı sözleri hakkındaki fikirlerini sorgulamaktadır.

Problem Cümlesi

Şarkılar her sınıfta farklıdır. Bu yüzden her dönemin kendine özgü öğretim programı, her programın da kendi kazanımları vardır. Kitaplarda yer alan şarkıların sözleri, içeriklerine göre her dönemi kapsamayabilir. Her dönemde aynı şarkıların kullanılması, beklenen başarıya ulaşmayı geciktirebilir. Bu doğrultuda araştırmacı şu probleme cevap aramaktadır;

Ders kitaplarında yer alan şarkı sözlerinin, müzik öğretim programının hedeflediği kazanımları gerçekleştirebilmedeki yeterliliği (öğretmen görüşleri doğrultusunda) ne düzeydedir ?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul müzik dersinde kullanılan ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin, müzik öğretim programında hedeflenen kazanımları gerçekleştirebilecek özelliklere sahip olma durumlarını, öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemektir.

Alt Problemler

- 1) Şarkı sözleri ünitenin bilişsel kazanımlarını sağlayabilecek nitelikte midir?
- 2) Şarkı sözleri ünitenin duyuşsal kazanımlarını sağlayabilecek nitelikte midir?
- 3) Şarkı sözleri ünitenin psikomotor kazanımlarını sağlayabilecek nitelikte midir?
- 4) Ders kitaplarındaki şarkı sözleri, kitaplardaki ünite konularıyla ne ölçüde ilişkilidir?
- 5) Şarkı sözleri edebi midir? Şarkı sözlerinde belirgin mesajlar var mıdır?
- 6) Şarkı sözleri öğrencilerin yeterince anlayabilecekleri düzeyde midir?
- 7) Sosyo-ekonomik durum çocukların şarkı sözlerini anlama ve yorumlamalarında ne düzeyde etkilidir?
- 8) Şarkı sözleri öğrencilerin dil gelişim seviyesine uygunluk göstermekte midir?
- 9) Ulusal bayramlar ve haftalar şarkı sözlerinde konu olarak yeterince işlenmekte midir?

Araştırmanın Önemi

“Araştırmanın önemi, soruların niçin cevaplandırılmak istendiği, denencelerin (hipotezlerin) niçin sınanmak istendiği sorularının cevabıdır”. (Simon’dan aktaran Karasar, 2009, s. 67).

Bu araştırma ortaokul müzik eğitiminde kullanılan, müzik ders kitaplarındaki şarkı sözlerinin Milli Eğitim’in ve Müzik dersinin hedeflediği kazanımları gerçekleştirebilmedeki yeterliliğini belirlemesi bakımından önemlidir. Şarkılarla ilgili pek çok çalışma yapılmış fakat bugüne değin şarkı sözleri hakkında bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Bu yüzden konu olarak ilk ve şimdilik tek araştırma olması açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

Araştırmacının, ideal gördüğü ve normal olarak yapmak isteyip de, çeşitli nedenlerle, vazgeçmek zorunda kaldığı şeyler araştırmanın sınırlılıklarıdır (Karasar, 2009, s.73).

- 1) Bu araştırma Ankara İli Çankaya İlçesinde bulunan ortaokullarda görev yapan müzik öğretmenleriyle sınırlıdır.
- 2) Ankara’da 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında kullanılmış olan MEB tarafından öğrenci ve öğretmenlere ulaştırılan Müzik Ders Kitaplarındaki şarkı sözleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Çocuk Şarkısı: Çocuklara çeşitli duygular aşılayan, amaçladığı kazanımlar doğrultusunda bestelenmiş tek sesli veya çok sesli, eşlikli veya eşiksiz şarkılara; çocuk şarkısı denir.

Öğretim Programı: Belli bilgi kategorilerinin bir sistem dahilinde düzenlenmesiyle oluşmaktadır. Bütün disiplinlerin belli bir kademede, öğretimine ilişkin düzenlemeye, genel olarak, aynı düzeydeki öğrencilerin, çeşitli konularda, neler öğrenmek durumunda olduklarının öğretmenlerce görüldüğü, bulunduğu kılavuz.

Kazanım: Bir öğrenme kazanımı, öğrencinin öğrenme dönemi sonunda ne bilmesi, ne anlaması veya ne yapabilmesi gerektiğinin belirlendiği ifadelerdir(Donnelly ve Fitznaurice 2005).

- Bilgi, beceri ve tutum olarak ifade edilir.
- Öğrenme kazanımları, öğretilen konunun içeriğinden çok öğrencilerin neleri başardığına odaklanır.
- Öğrenme kazanımları öğrenme aktivitesi sonunda öğrencinin neyi yapabileceği odaklanır.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, araştırma konusuna en yakın olan çalışmalar belirlenmiş ve özetleri aktarılmıştır.

Sağır (2002), Doktora Tezi'nde; Cumhuriyet' in kurulduğı yıllardan günümüze kadar geçen sürede okul müzik eğitimi için yazılmış olan kitaplarda yer alan şarkılar üzerine bir inceleme yapmıştır. Bu amaçla inceleme kapsamına giren tekrarları ile birlikte 4493, tekrarsız 2551 okul şarkısının analizi yapılmıştır. Öncelikle Cumhuriyet' ten sonra her onlu yılda yazılan müzik kitapları tespit edilmiş, bu kitaplarda bulunan şarkıların konuları o yıllarda ülkenin içinde bulunduğu sosyolojik ortamla da karşılaştırılmıştır. Daha sonra otuz okul şarkısı bestecisi incelenmiştir. Öncelikle bestecilerin özgeçmişleri ele alınmış, sonra şarkıları analiz edilmiştir. Bestecilerin şarkılarının konuları, şarkılarda kullandıktan majör, minör, modal, makam dizileri tespit edilmiştir. Yine bestecilerin şarkılarında kullandıkları ölçüler ve ses sahası tespit edilmiştir. Üçüncü bölümde ise okul şarkılarında kullanılan bütün diziler belirtilip, en az iki şarkıda kullanılan diziler notasyonu ile gösterilmiştir. Son

bölümde ise bu dizileri hangi bestecilerin tercih ettiği ve bu dizileri kullanan şarkıların hangi konuları işlediği belirtilmiştir.

Karagöz (2013)'ün Doktora Tezinde ise amaç; paylaşım, hoşgörü, sorumluluk değerlerinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine kazandırılmasında ve öğrencilerin farkındalık düzeylerini artırmada okul şarkılarının etkili bir araç olup olmadığını belirlemektir. Çalışmada nicel ve nitel yöntemlerin bir arada bulunduğu karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmının desenini, yarı deneysel modellerden olan öntest sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu desen oluşturmaktadır. Nitel kısımda ise nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Malatya ili merkez ilçe sınırları içerisinde, ikinci eğitim bölgesinde yer alan ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip bir devlet ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deney ve kontrol grupları, özellikleri açısından birbirine denk iki sınıfta öğrenim gören 20'şer öğrenciden oluşmuştur. Veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu, Müzik Dersi Değerler Ölçeği, açık uçlu soru formu ve uzman görüşü formu kullanılmıştır. Deney grubuna, araştırmacı tarafından hazırlanan değerlerin kazanımına yönelik program haftada 2 saat olmak üzere toplam 10 hafta süresince uygulanırken; kontrol grubunda ise dersler MEB tarafından öngörülen müzik dersi öğretim programına uygun olarak işlenmiştir. Bu uygulama sonucunda verilen eğitimin etkisini belirlemek amacıyla deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin değerler ölçeğinden aldıkları puanlar ve açık uçlu soru formuna verdikleri yanıtlar karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda; nicel verilerden elde edilen sonuçlara göre; paylaşım, hoşgörü, sorumluluk değerlerini içeren okul şarkıları ile yapılan müzik eğitiminin, çocukların bu değerleri kazanmasına yardımcı olduğu ve değerlere ilişkin farkındalık düzeylerinin artmasında etkili olduğu görülmüştür. Nitel verilerden elde edilen sonuçlara bakıldığında ise; uygulamanın yapıldığı deney grubu öğrencilerinin, uygulama yapılmayan kontrol grubu öğrencilerine oranla, "paylaşımın tanımına, nelerin paylaşılabilmesine ve paylaşamayacağına, paylaşımcı insanların özelliklerine; hoşgörünün tanımına, nelerin hoş görülebileceğine ve hoş görülemeyeceğine, hoşgörülü insanların özelliklerine; sorumluluğun tanımına, sahip oldukları sorumluluklara, sorumlu oldukları kişilere, sorumluluk sahibi insanların özelliklerine" ilişkin görüşlerinde kontrol grubu öğrencilerine oranla daha tutarlı ve zengin ifadeler kullandıkları görülmüştür. Sonuç olarak hem nitel ve nicel bulguların birbiriyle tutarlı olduğu ve çocuk şarkılarının değerler eğitiminde kullanılmasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bilgin (2007)'in Yüksek Lisans Tezi'nde, ilköğretim öğrencilerinin okul şarkılarına yönelik görüşleri, bu görüşler üzerinde etki sahibi olabilecek değişkenlerle ilişkilendirilerek incelenmiştir. Değişkenler, öğrencilerin sınıfları, cinsiyetleri; radyo, TV ve internet kullanım sıklıkları, okul şarkılarının konuları, sözleri ile ilgili görüşleri ve öğretmenlerin, okul şarkılarının öğretimi ya da seslendirilmesi süreçlerinde herhangi bir materyalden yararlanma yararlanmama durumları olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak beşli likert tipinde bir öğrenci anketi geliştirilmiştir. Elde edilen verilere göre öğrencilerin okul şarkılarında işlenen konulara yönelik olumlu bir yargı içinde olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde okul şarkılarının sözel yapılarına yönelik olarak da öğrencilerin olumlu olmadıkları sonucu bulgulanmıştır. Öğrencilerin sınıf ve cinsiyet değişkenleri bazında okul şarkılarına olan bakış açılarında her hangi bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin, şarkı öğrenme/seslendirme süreçlerinde bir çalgının ya da işitsel unsur içeren cihazların eşliği olursa o şarkıya daha fazla ısınabilecekleri ancak öğretmenlerin büyük çoğunluğunun herhangi bir çalgıdan ya da materyalden yararlanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin nadiren radyo dinledikleri buna karşın her gün internet kullandıkları ve televizyon izledikleri bulgulanmıştır. Öğrencilerin okul şarkılarına yönelik olumsuz görüşlerinin, müzikal anlamda medya kanallarından yoğun biçimde beslenmeleriyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örneklemine, ölçme araçlarına, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin, öğretim programının hedeflediği kazanımları gerçekleştirebilmedeki yeterliliklerini öğretmen görüşleriyle ortaya koymayı amaçladığı için nitel araştırma özelliği göstermektedir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanır (Yıldırım ve

Şimşek, 2013, s. 37). Bundan dolayı, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca, var olan bir durumun özetlenmesi amaçlandığı için genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri ise, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009, s. 77).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Ankara-Çankaya’da görev yapmakta olan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubu, uygun örnekleme yöntemi esas alınarak oluşturulmuştur. Uygun örnekleme; zaman, para ve iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013, s. 172).

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, Ankara İli Çankaya İlçesi’nde bulunan, 4’ü özel okul, 16’sı devlet okulu olmak üzere 20 öğretmene yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak elde edilmiştir. Öğretmenlerle önceden randevu alınarak görüşmeler, okul sınırları dışında yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede (görüşme formu yaklaşımı), görüşülecek konular önceden belirlenir. Yarı yapılandırma görüşmede formun amacı, araştırılan problemle ilgili tüm boyutların kapsama alınmasını güvence altına almaktır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, konuların ya da soruların sıralanması zorunlu değildir. Araştırmacı gerek duyduğunda ek sorular yöneltebilir (Akbıyık, 2014). Araştırma esnasında araştırmacının gerek duyduğu yerlerde ek soru sorulabilmesi ve araştırmanın daha detaylı sürdürülebilmesi için yarı yapılandırılmış görüşmenin uygulanması gerekli görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Müzik öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi uygulanmıştır. Öğretmenlerin bilgisi ve izni ile, görüşmeler, ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Sonrasında kağıda aktarılan kayıtlar, yorumlanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen ses kayıtlarının kağıda aktarılmasıyla içerik analizi yapılmıştır.

İçerik analizi, iletişimin açık / belirgin içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel tanımlanmasına yönelik bir araştırma tekniği (Berelson'dan aktaran Gökçe, 2012, s. 35).

Araştırmada fazla olmamakla beraber sayısal verilere de yer verilmiştir. “Nitel araştırma mutlak anlamda sayısallaştırmaya karşı değildir. Ancak sayısallaştırmanın tek başına bir veri analizi ve sunum tekniği olmadığını kabul eder ve basit betimsel (descriptive) istatistikler (ortalamalar, yüzdeler ve korelasyon gibi) kullanmanın yanı sıra, nitel araştırmacılar yaygın olarak araştırmaya dahil edilen katılımcıların görüşlerini yansıtmayı, olay ve olguları kendi ortamları içinde tanımlamayı ön planda tutarlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013) ”.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın problem ve alt problemlerine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

“Nitel araştırma mutlak anlamda sayısallaştırmaya karşı değildir. Ancak sayısallaştırmanın tek başına bir veri analizi ve sunum tekniği olmadığını kabul eder ve basit betimsel (descriptive) istatistikler (ortalamalar, yüzdeler ve korelasyon gibi) kullanmanın yanı sıra, nitel araştırmacılar yaygın olarak araştırmaya dahil edilen katılımcıların görüşlerini yansıtmayı, olay ve olguları kendi ortamları içinde tanımlamayı ön planda tutarlar

(Yıldırım ve Şimşek, 2013) ”. Görüşmeler, dördü devlet okulu, on altısı devlet okulu müzik öğretmeni olmak üzere yirmi öğretmen ile yapılmıştır.

Bilişsel Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin bilişsel kazanımlara hizmet edip etmediği sorulmuştur. Öğretmenlerin %35’i hizmet ettiğini, %35’i hizmet etmediğini, %30’u ise kısmen hizmet ettiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır.

Öğretmenlerin fikirlerinin oranları birbirine çok yakındır. Fakat şarkı sözlerinin bilişsel kazanımlara hizmet etmediğini savunan bir öğretmenin fikri dikkat çekmektedir. Şöyle ki öğretmen, şarkı sözlerinin hizmet düzeyinin daha çok dersin öğretmenine bağlı olduğunu savunmuştur.

Ö12: “Şahsi kanaatimce etmemektedir. Ancak şöyle bir durum var; dersi veren öğretmenin kendi çabaları ve çocuklarla olan iletişimi doğrultusunda o kazanımın gerçekleşmesi muhtemeldir. Yani bence bu durum biraz öğretmene bağlıdır. Ama tabii ki gerçekten bilişsel kazanımlara hizmet eden şarkılara ihtiyacımız vardır. Bu açıdan bakacak olursak kitaplardaki şarkı sözleri kesinlikle yeterli değildir”.

Ö1, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö18, Ö20 şarkı sözlerinin bilişsel kazanımlara kesinlikle hizmet ettiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö6: “Hizmet etmektedir. Çünkü çocuk, şarkının sözleriyle veya onun anlatmak istediği şeylerle, şarkıda geçen olguları hayatla ilişkilendirir”.

Ö9: “Şarkı sözleri öğrencilerin bilişsel kazanımlarına hizmet etmektedir. Yalnız öğrencilerin şarkı sözlerini doğru telafuz edemedikleri gözlemlenmiştir. Öğrenciler şarkı sözlerindeki hecelerin bir kısmını yutarak veya atlayarak söyleyebiliyorlar. Ama genel olarak hizmet ettiğini düşünüyorum”.

Ö4, Ö5, Ö7, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17 şarkı sözlerinin bilişsel kazanımlara kısmen hizmet ettiğini belirtmişlerdir. Örnek fikirler şöyledir:

Ö4: “Tüm şarkı sözlerinin bilişsel kazanımlara hizmet ettiğini düşünmüyorum. Her eser farklı olduğu için kitabın içindeki bazı eserlerin sözleri kazanımları destekliyor fakat bazı sözler kesinlikle desteklemiyor”.

Ö5: “Bazı çocuk şarkıları hizmet etmektedir. Örneğin temizlik ya da mevsimlerle ilgili konuların öğretiminde kullanılabilecek şarkılar vardır”.

Ö7: “Hemen hemen hizmet etmektedir. Hiç hizmet etmiyor diyemem. Ama tamamen de hizmet ediyor diyemem. Belli şarkılar çok iyi hizmet ediyor, gerekeni öğrenciye veriyor. Fakat bazı şarkılar öğrenciyi mutlu etmiyor, herhangi bir şey de kazandırmıyor”.

Ö14: “Kısmen hizmet etmektedir. Çünkü bazı şarkılar vardır; sağlık, vatan, vücudumuz gibi. Bunlar gerçekten hizmet eden şarkılar. Ama sınıf yükseldikçe, özellikle 7 ve 8’inci sınıflardaki kitaplarda bulunan şarkılar bence hizmet etmemektedir”.

Ö15: “Sözler üniteyle bağlantılıysa bilişsel alana hizmet eder. Örneğin Cumhuriyet Bayramı Haftası’nda öğrenciye, Cumhuriyeti anlatan bir marş öğretmek konu bütünlüğünü sağlayarak öğrencinin öğrenmesini pekiştirir. Ama onun dışında tamamen hizmet ediyor diyemem”.

Ö16: “Gerçekçi olmak gerekirse biz üniteyle her zaman başa baş gitmiyoruz. Ama öyle şarkılarımız var tabii ki. Söz olarak, ezgi olarak, ritm olarak hizmet eden şarkılarımız var. Ama onun yanında hiç alakası olmayan sadece olsun diye yapılmış şarkılarımız da var maalesef”.

Ö17: “Hepsinde değil.Bazı konularda ve bazı sınıf seviyelerinde hizmet etmektedir. Genel olarak çok hizmet ettiğini düşünmüyorum”.

Ö2, Ö3, Ö8, Ö13, Ö19 şarkı sözlerinin bilişsel kazanıma hizmet etmediği fikrini belirtmişlerdir. Örnekler şöyledir:

Ö2: “Bence bilişsel kazanımlara hizmet etmiyor. Öğretim programı bu konuda biraz alaturka diyebilirim. Ama 8. Sınıflarda vizyon biraz daha geniş. Türk Müziği ve Klasik Müziğe gerçekten hizmet eden insanların eserlerine yer verilmiş. Onun dışında kesinlikle hizmet etmiyor diyebilirim”.

Ö3: “Hizmet etmiyor maalesef. Ben ünitenin gerekli kazanımları sağladığına inanmıyorum. Sorunun öğretim programıyla da, bestelenen şarkılarla da ilgisi var”.

Ö8: “Bilişsel kazanımlar açısından baktığımızda, şarkı sözleri eksik ve yetersizdir. Günümüzdeki modern ve sosyal imkanlar çocukların bilişsel zekalarını daha da kuvvetlendirmektedir. Bu yüzden eksik kalmıştır ve örtüşmemektedir”.

Ö13: “Ben hizmet ettiğini düşünmüyorum. Söz gelimi sağlık öğüdü şarkısında ellerimizi yıkamalıyız veya dişlerimizi fırçalamalıyız gibi öğütler çocukları çok derinden etkilemiyor. Komik olduğunu düşünüyorlar”.

Ö19: “Hizmet etmiyor. Doğru düzgün şarkılara ihtiyacımız var. Başka kaynaklarla dersi toparlamaya çalışıyoruz”.

Duyuşsal Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin duyuşsal kazanımlara hizmet edip etmediği sorulmuştur. Öğretmenlerin %45’i hizmet ettiğini, %25’i hizmet etmediğini, %30’u ise kısmen hizmet ettiğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır.

Öğretmenlerin büyük bir bölümü şarkı sözlerinin, duyuşsal kazanımlara hizmet ettiğini savunmuşlardır. Şarkı sözlerinin, duyuşsal kazanımlara hizmet etmediğini veya kısmen ettiğini savunan öğretmenlerin oranları birbirine çok yakındır. Ancak bir öğretmenin fikri diğerlerinden farklılık göstermektedir:

Ö13: “Mesaj kaygısı içeren şarkıların genelde amacına hizmet ettiğini düşünmüyorum. O yüzden eğitim şarkılarının çocuklara sıkıcı geldiğini düşünüyorum. Daha popüler, daha güncel şarkılar onlara daha çok hitap ediyor. Böylece ben de onlara daha rahat ulaşabiliyor, onlarla daha iyi iletişim kurabiliyorum”.

Ö1, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö15, Ö18, Ö20 şarkı sözlerinin duyuşsal kazanımlara kesinlikle hizmet ettiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö9: “Şarkı sözlerinin duyuşsal olarak algılanmasında pek bir problem yok. Tekrar yöntemi ile çok rahatlıkla söyleyebiliyorlar. Fakat şarkılardaki notalarla öğrencinin söyledikleri arasında tınsal farklılıklar oluyor. Bu da her öğrencinin yeteneğinin olmaması sebebinden kaynaklanıyor”.

Ö15: “Şiir ve müzik duyuşsal alanın gelişiminde çok etkilidir. Eğer bir şarkının sözlerinde coşkulu bir anlatım varsa öğrenci bu sözleri hisseder, öğrenir, uygular ve duyuşsal kazanım gerçekleşir. Şarkı sözlerinin duyuşsal kazanıma hizmet ettiğini savunuyorum”.

Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö14, Ö16 şarkı sözlerinin duyuşsal kazanımlara kısmen hizmet ettiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö3: “Kısmen hizmet etmektedir. Öğrencinin potansiyeline ve öğretmenin yöntemine bağlıdır”.

Ö4: “Duyuşsal kazanım anlamında 5. ve 6. Sınıflarda hizmet etmektedir. Şarkı sözleri, şarkılar bu yaş grubuna uygun yazıldığı için öğrencilerin dikkatini çekmektedir. Bu sebepten dolayı olarak olumlu anlamda duyuşsal kazanımların etkisi vardır. Ancak şarkı ve şarkı sözlerinin 7. ve 8. Sınıflara duyuşsal kazanım olarak hizmet ettiğini düşünmüyorum. Bu yaş grubu, müfredatta olan şarkılardan ziyade daha farklı tarzlara ilgi duydukları için duyuşsal kazanımlarda olumsuz etkiler göstermektedir. Tüm eserler duyuşsal kazanımlara hizmet etmemektedir”.

Ö5: “Kısmen hizmet ediyor diyebilirim. Örneğin marşlarımız vatan ve millet sevgisinin oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Marşlar dışındaki bazı çocuk şarkılarının sözleri saçma olabiliyor ve çocuklar söylemek istemiyor. Biraz daha özen gösterilebilir”.

Ö14: “Biz öğrencilere ne yapmaları gerektiğini söylersek o şekilde hizmet ediyor diyebilirim. Yoksa bazı çocuklar sözleri okuyup anlamayabiliyorlar. Biz ısrarla tekrar ettiğimiz sürece anlaşılıyor ve o süreçten itibaren çocuk, bilişsel kazanımları ediniyor. Yani hizmet etmiyor diyemem”.

Ö8, Ö12, Ö17, Ö19 şarkı sözlerinin bilişsel kazanıma hizmet etmediğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnekler şöyledir:

Ö8: “Duyuşsal kazanım anlamında da bilişsel kazanımda olduğu gibi çok büyük eksiklikler bulunmaktadır. Çocuklar henüz yetiştiği kültür ve çevrede duyduğu, hissettiği sesleri müzik dersine yansıtamamaktadır. Buna şarkı sözleri de duyuşsal olarak destek vermemektedir”.

Ö12: “Aslında buna kısmen diyebilirdim. Çünkü çocuklar tanıdıkları bazı kelimeleri hafızalarında canlandırarak hatırlamaya çalışıyorlar. Tabii ki öğretmenin müdahalesiyle bu durum yeterli düzeye ulaşabiliyor. Ama şarkılarımız çok eski olduğu için geçerliliklerinin olduğunu düşünmüyorum. Bu yüzden hizmet etmemektedir diyorum”.

Psikomotor(Devinişsel) Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin psiko-motor (devinişsel) kazanımlara hizmet edip etmediği sorulmuştur. Öğretmenlerin %30'u hizmet ettiğini, %35'i hizmet etmediğini, %35'i ise kısmen hizmet ettiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlerin fikirleri birbirine çok yakındır. Ancak genel olarak öğretmenler, şarkıların az veya çok devinişsel gelişime katkı sağladıkları yönünde yorumlar yapmışlardır.

Ö1, Ö4, Ö6, Ö13, Ö16, Ö18 şarkı sözlerinin psiko-motor(devinişsel) kazanımlara kesinlikle hizmet ettiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö4: “Psikomotor anlamda bazı öğrencilerde çok fazla sorun yaşıyorum. Öğrencilerin psikomotor kazanımlarına hizmet ediyor fakat çoğu eser zor geldiği için öğrenciler tam anlamıyla eseri tamamlayamamaktadır. O yüzden ben kitaptan, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak her öğrencinin yapabileceği, yani, her öğrencinin psikomotor becerilerine uygun farklı şarkıların seçilmesini uygun görüyorum. Bir işi yarım yapmak yerine tamamlayarak eksiksiz yapılmasını tercih ediyorum. Ama genele baktığımızda şarkı sözleri psiko-motor kazanımlara hizmet etmektedir diye düşünüyorum”.

Ö13: “Tabii ki çocuklar çok hareketliler, hareket etmeyi, enerjik olmayı seviyorlar. O yüzden sözden, dolayısıyla ritmden etkilenerek çok güzel hareketler ortaya koyabiliyorlar. Özellikle melodi akılda kalıcı ve eğlenceliyse çocukları oldukça etkiliyor. Kesinlikle hizmet ettiğini düşünüyorum”.

Ö16: “Etki eder tabii ki. Çünkü ezgi var, ritm var ve söz var. Bunların üçü bir arada. Bu durumda psikomotor gelişime etki etmemesi mümkün değil. Biz şarkıyı söyletirken ritm eşliği yaptırıyoruz, dans ettiriyoruz. Dolayısıyla el, ayak, göz, kulak koordineli çalışıyor. Yani kesinlikle etki ediyor”.

Ö3, Ö5, Ö9, Ö12, Ö14, Ö15, Ö17 şarkı sözlerinin psiko-motor(devinışsel) kazanımlara kısmen hizmet ettiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö5: “Bazı çocuk şarkıları içinde oyun barındırabiliyor. Vücudumuzu tanımaya yönelik şarkılarda uzuvlarımızı öğreten sözler olduğunda, çocuklar, şarkıyı söylerken uzuvlarını gösterebiliyor ya da bazı şarkılar taklit yeteneğini geliştirmekte etkili olabiliyor”.

Ö9: “Psikomotor kazanımlara pek bir etkisi olduğunu söyleyemem. Sadece bazı şarkılarda alt kısımlarda ritm eşlikleri oluyor. Onların el ile ritm vurmaları sağlanıyor. Onun dışında herhangi bir katkı sağladığını düşünmüyorum”.

Ö12: “Yeterli düzeyde değil ama hizmet etmektedir. Yine öğretmenin güncel olan eğitim sistemiyle ilgili olduğunu düşünüyorum. Gelişen teknoloji ile öğretmenin sınıftaki aktiviteleri ve sınıftaki anlatım şekilleri de değişti ister istemez. Psikomotor olarak çocuklara kazanım sağlayabileceği şeyler yeni etkinlik türleriyle ortaya çıkmaya başlamıştır. O şarkılardaki ritmik uygunluklara göre çocuklara öğretmenler psikomotor olarak bir şeyler kazandırmaya başlamıştır. Mesela vücutla ilgili bir şarkıda geçen hareketleri öğrenmeleri için ritmik hareketler uygulanıyor. Bu hareketler çocuklara ritmik kalıpları öğretiyor. Ama yeterli değil. Şu anda kitaplardaki şarkıların prozodiye uygun olduğuna inanmıyorum. Eski şarkılarımız yenilenirse, hem bilişsel hem duyuşsal hem de psikomotor kazanımlara hizmet edecek şarkılar yapılırsa, müzik dersi hedefine ulaşmış olur”.

Ö14: “Ellerimizi çırparak, ayaklarımızı vurarak söylenmesi gereken şarkılarımız vardır. Bu şarkılarla hem ritm çalışması yapabiliyoruz hem de bu çalışmalar psikomotor gelişime katkı sağlıyor. Ama bu durum bütün şarkılarımız için geçerli olmadığı için kısmen hizmet etmektedir diyorum”.

Ö15: “Psikomotor kazanımlar iki durumda gerçekleşebilir. İlk durumda; öğrettiğimiz şarkıların vücut hareketleri varsa (elleri kaldır, hop hop elleri çevir hop hop gibi) ve bunlara uygun hareketler yapılıyorsa, veya şarkının ritmine uygun vücut hareketleri yaptırılıyorsa psikomotor beceriler gelişir. İkinci durumda ise duyuşsal alana hitap eden bir şarkı öğretiliyorsa herhangi bir hareket söz konusu olmayacağından psikomotor kazanımlar söz konusu değildir”.

Ö10: “Büyük oranda ilişkilidir. Ama tam anlamıyla hizmet ettiğini savunamam. Daha farklı, daha güncel şarkılar bestelenmeli”.

Ö17: “Ben psikomotor gelişimin sağlanması için öncelikle müzik derslerinin gerekli ortamlarda yapılması gerektiğini düşünüyorum. Tabii ki psikomotor becerileri geliştiren şarkılarımız çok fazla olmasa da var. Ama gerekli alan olmadığı için örneğin bu şarkılarda ritm çalışması yaptıramıyorum. Sınıflar küçük, ayrıca ben ritm çalışması yaparken diğer sınıflarda matematik, türkçe gibi dersler olduğu için şikayet alıyorum ve müzik dersinin gerekliliği maalesef yerine getirilmiyor”.

Ö2, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö19, Ö20 şarkı sözlerinin psiko-motor(devinişsel) kazanımlara hizmet etmediğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö2: “Ben ekonomik olarak düşük bir okulda görev yapıyorum. Çocukların çoğu ritm çalışmalarını bile anlamıyor. Uğraşıyorum ama bir şey ifade etmiyor. Benim bu uğraşlarıma şarkılar da destek olmuyor. Kesinlikle hizmet ettiğini düşünmüyorum”.

Ö7: “Çok fazla hizmet ettiğini düşünmüyorum. Gerçekten hizmet etse bu kadar emeğin karşılığını alırdım”.

Ö8: “Psikomotor kazanımlar bilişsel ve duyuşsal kazanımlar içerisinde şarkılara en az hizmet eden kazanım türüdür. Ritmik ve ince kasların gelişimi içindeki bu yaş grubundaki çocukların, vücutlarını kullanabilecekleri veya ritmik ve müzikal sesleri

ıkarabilecek arkılar kitaplarımızda ne yazık ki yok. O yüzden hizmet etmemektedir diyorum”.

nite Konularının arkı Sözleriyle Olan İlişkisine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada ğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan arkı sözlerinin ünite konularıyla ne ölçüde ilişkili olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin %35’i ilişkili olduğunu, %55’i kısmen ilişkili olduğunu, %10’u ise ilişkili olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere 1, 2, 3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ünite konularının arkı sözleriyle kısmen ilişkisi olduğunu söylemişlerdir. Ders kitaplarına bakıldığında, konuların şarkılar ve arkı sözleriyle tamamen uyumlu olduğu söylenemez. Bu doğrultuda belirgin fikirlere örnek verecek olursak;

8: “arkı sözlerimiz ve üniteler bağımsız diyemem ama önemli gün ve değerlerimizle örtüşen, daha manidar ve o günlerin anlamını çocukların daha iyi kavrayabileceği sözlerin olduğu şarkılar kitaplarda bulunmalı”.

4: “Ders kitaplarındaki arkı sözleri ünite konularıyla ilişkili yapılmaya çalışılmış fakat tam olarak bu ilişki kurulamamıştır. Öğrenciler derste arkıyı öğrenirken, ünite konularında yer almayan, öğrencilerin ilk defa görüp duydukları terimler ve kavramlar dikkatlerini çekmektedir”.

12: “Senelerdir hep aynı sistem uygulanıyor. Genellikle belirli gün ve haftalar üzerinden gidiliyor. arkılarımız çok eskidi. Yenilikler yapılmalı. Modern ağa ayak uyduramıyor arkılarımız. Ve ne yazık ki artık eskisi gibi; Atatürk, vatan, bayrak gibi önemli kavramların olduğu arkı ve marşlarımız kitaplarımızda yer almıyor”.

1, 2, 5, 6, 17, 18, 20 arkı sözlerinin ünite konularıyla ilişkili olduğunu söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. rnek fikirler şöyledir:

1: “Haftaların önemine göre nitelendirilmiştir ve kesinlikle uygundur”.

Ö2: “İlişkili olduğunu düşünüyorum. Örneğin on altılık nota öğretimi var ve ardından konuyu destekleyici şarkılar var. O yüzden herhangi bir sıkıntı görmüyorum”.

Ö5: “Ders kitaplarında belirli gün ve haftalarla ilgili şarkılar ve marşlar var. Genellikle de bu şarkılar konunun işlendiği üniteye yer alıyor. Bu yüzden ilişkili olduğunu düşünüyorum”.

Ö6: “Belirli gün ve haftalara göre düzenlenen şarkı listesi vardır. Çocuklar o şarkıları o haftalar yaklaştıkça veya o hafta içerisinde öğrenir. Gerekli mesajlar verilmiş olur. Yani kesinlikle üniteler ve şarkılar birbiriyle ilişkilidir”.

Ö3, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö16 şarkı sözlerinin ünite konularıyla kısmen ilişkili olduğunu söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö7: “Milli Bayramlarımızla tarih olarak denk gelen şarkılar var fakat daha kapsamlı olması gerektiğini düşünüyorum. Kılavuz kitap da şarkı açısından bence çok donanımlı değil”.

Ö9: “5, 6, 7 ve 8. Sınıf konularına bakıldığında aksak ritimleri anlatırken öğrencilerin kavramasını destekleyen şarkılar var. Ama konularla şarkı sözleri tam anlamıyla örtüşüyor diyemem”.

Ö15 ve Ö19 şarkı sözlerinin ünite konularıyla ilişkili olmadığını söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö15: “Şarkı sözleri demode ve sıkıcı. Üniteyle alakaları hemen hemen hiç yok diyebilirim. Bu demodelik ve sıkıcılık da öğrencinin konuya olan merakını ve ilgisini yok ediyor”.

Ö19: “Sadece marşlar ünitelerle ilişkilendirilebilir. Onun dışındaki şarkı sözlerinin ünite konularıyla ilişkili olduğunu düşünmüyorum”.

Şarkı Sözlerinin Edebi Boyutuna Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin edebi olup olmadığı ve şarkı sözlerinde belirgin mesajların bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin %30’u şarkı sözlerinin edebi olduğunu ve belirgin mesajlar içerdiğini, %45’i kısmen edebi ve belirgin mesajlar içermekte olduğunu, %25’i ise edebi olmadığını ve belirgin mesajlar içermediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlere yöneltilen bu soruda çoğunluk, şarkı sözlerinin kısmen edebi olduğunu ve öğretmenlere belirgin mesajlar verdiğini söylemiştir. Dikkat çeken fikirlere örnek olarak:

Ö12: “Her şarkıda olmamak kaydıyla edebi olduğunu söyleyebilirim. Çünkü şarkıların edebi olması için uğraşıldığında prozodi hataları görüyorum. Prozodi hatası olmayan şarkılar da pek edebi değil. Verilen mesajlara geldiğimizde ise bir şarkının birden fazla sınıf seviyesinde kullanıldığını gözlemliyorum. Şarkı sözlerinin her yaş grubuna hitap etmediğini doğal olarak verilmek istenen mesajların yeterince verilmediğini düşünüyorum”.

Ö14: “Şarkı sözlerinin mesaj kaygısı içermesi çok önemli. Bütün şarkılarımız anlamlı diyemem. Ama bazıları psikomotor gelişime yönelik şarkılar olduğu için, genelde vücudumuzu harekete geçirmeye yönelik şarkılar ve açıkçası onların çok anlam kaygısı içermek zorunda olduğunu düşünmüyorum”.

Ö2, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö20 şarkı sözlerinin edebi olduğunu ve belirgin mesajlar içerdiğini savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö2: “Şarkı sözleri bence edebi. Hemen hemen bütün şarkılarımız mesaj kaygısı içermekte”.

Ö4: “Şarkı sözleri işlenmiş bir dil ve anlatımla oluşturulduğu, dolayısıyla insanda güzel duygular uyandırdığı için ve toplumumuzun; gerek türküler, gerek şarkı ve marşlarla sosyal ve kültürel özelliklerini taşıdığı için edebidir. Öğrenciler için belirgin mesajlar veriliyordur. Özellikle kitaplarda yer alan marşlarımız, öğrencilere ciddi mesajlar vermektedir”.

Ö6: “Belirli günler ve haftalarda çocuklar konuları ve önemlerini şarkılarda anlar. Cumhuriyet haftası ise, Cumhuriyet’in bizim için ne kadar önemli olduğunu, 10 Kasım haftası ise, Atatürk’ün bizler için neler yaptığını ve ne kadar önemli olduğunu öğrenmiş olur. Bu yüzden kesinlikle şarkı sözlerinde mesajlar olduğunu ve de sözlerin edebi olduğunu savunuyorum”.

Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö13, Ö16, Ö19 şarkı sözlerinin kısmen edebi olduğunu ve belirgin mesajlar içerdiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö1: “Her şarkıda olmasa da bazı şarkılarımızda belirgin mesajlar vardır. Ve yine her şarkı edebi olmasa da bazıları gerçekten edebi”.

Ö3: “Üniteden üniteye değiştiğini düşünüyorum. Belirli gün ve haftalara bakarsak edebi olduğunu düşünmüyorum ama öğrenciye belirgin mesajlar verdiğini düşünüyorum”.

Ö16: “Belirgin mesajlar veren şarkılarımız var ama çok fazla diyemem. Edebi olduklarını düşünmüyorum”.

Ö10, Ö11, Ö15, Ö17, Ö18 şarkı sözlerinin edebi olmadığını ve bu sözlerde belirgin mesajların bulunmadığını söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö10: “Edebi değil. Çocukların anlayabilecekleri düzeyde ama öğretici mesajlar yok”.

Ö11: “Marşların sözleri dışında edebilik ve belirgin mesajlar içeren şarkılar görmüyorum “.

Ö15: “Kitaplardaki şarkı sözlerini edebi bulmuyorum. Gelişigüzel hazırlanmış basit şarkılar olduğu için de öğrencilere mesajlar verdiğini düşünmüyorum”.

Şarkı Sözlerinin Anlaşılabilirliğine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin öğrencilerin anlayabilecekleri düzeyde olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin %55’i şarkı sözlerinin anlaşılabilir olduğunu, %40’ı kısmen anlaşılır olduğunu, %5’i ise anlaşılabilir olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlerin %95 gibi yüksek bir oran içeren bölümü, şarkı sözlerinin ortalama olarak anlaşılabilir olduğunu savunmuşlardır. Ancak şarkı sözlerinin anlaşılabilir olmadığını savunan öğretmenimiz, sözlerin edebi boyutuyla anlaşılabilirlik boyutunu birlikte düşünmüş ve bunu şu şekilde ifade etmiştir;

Ö12: “Edebi olmayan bir şarkıdan anlam beklemek mantıklı gelmiyor. Ayrıca üst seviyedeki öğrenciyle alt seviyedeki öğrenciye aynı şarkıları öğretmeye çalışıyoruz. Bu da ortaya büyük problemler çıkartıyor”.

Ö1, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20 şarkı sözlerinin öğrencilerin anlayabilecekleri düzeyde olduğunu söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö5: “Evet hatta bazı şarkılar çok basite indirgenmiş. Net bir şekilde anlatılmak istenen anlatılıyor”.

Ö8: “Kullanılan dil sade ve yalındır. Çocuklar okudukları sözleri rahatlıkla anlayabilmektedirler”.

Ö15: “Şarkı sözleri öğrencilerin anlayabilecekleri düzeyde. Belki de kitaplardaki tek olumlu şey bu”.

Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö10, Ö13, Ö14, Ö16 şarkı sözlerinin kısmen öğrencilerin anlayabilecekleri düzeyde olduğunu söyleyerek bu fikri savunmuşlardır.

Ö2: “Şarkı sözlerinin hepsinin anlaşılır olduğunu düşünmüyorum. Örneğin Madımak nedir veya oylum nedir gibi sorular alıyorum”.

Ö3: “Öğretmene bağlı bir durum olduğunu düşünüyorum. Öğretmen sadece müzik dersi çerçevesinde kalmaz da, öncelikle sözleri okuyup öğrencilere açıklar, ardından ezgiyi seslendirip, sonrasında da ezgi ve sözü birleştirirse, öğrenci için öğretici ve anlaşılabilir olur”.

Ö4: “Şarkı sözleri tabii ki her öğrencinin anlayabileceği düzeyde değildir. Bireysel farklılıklar söz konusu olduğu için her öğrenci şarkı sözlerini anlamak istediği gibi anlayabilir. Aralarında şarkı sözlerinin anlamını anlayabilecek, kavrayabilecek öğrenciler de vardır. Bu biraz da öğrencilerin gerek bilişsel gerek duyuşsal becerileri ile ilgilidir”.

Ö6: “Seviyelerinin çok üstünde değil ama bazı şarkılarda anlam veremedikleri kelimeler olabiliyor. Bunu da zaten soruyorlar. Anlaşılabilmesi biraz da biz öğretmenlere bağlı. Biz açıkladığımız sürece sorun olmuyor”.

Ö13: “Çok kolay değil çok zor da değil. Çocuklar anlıyorlar ama çocuklara hitap ettiğini düşünmüyorum. Artık çok sıkıldılar kitaplarda hep aynı şarkılar olduğu için”.

Ö14: “Her sınıfta anlaşıldığını düşünmüyorum. Bazı sınıflarda Klasik Türk Müziği eserleri var ve çocuklar anlamak yerine sadece söylemiş olmak için söylüyorlar”.

Ö16: “Her zaman böyle şarkılar karşımıza çıkmayabiliyor. Ama sözleri ve ritmi ayrı çalıştırıp ezgiyi ayrı çalıştırdığımız zaman çok fazla sorun çıkmıyor”.

Sosyo-Ekonomik Durum ve Algıya Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerini, öğrencilerin anlama ve yorumlamalarında sosyo-ekonomik durumun ne düzeyde etkili olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin %85’i şarkı sözlerini anlama ve yorumlamada sosyo-ekonomik durumun etkili olduğunu, %10’u şarkı sözlerini anlama ve yorumlamada sosyo-ekonomik durumun kısmen etkili olduğunu, %5’i ise şarkı sözlerini anlama ve yorumlamada sosyo-ekonomik durumun etkili olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlerin hemen hemen hepsi şarkı sözlerini anlama ve yorumlamada sosyo-ekonomik durumun son derece etkili olduğunu savunmuşlardır. Ortak fikir gibi görünse de her öğretmenin yorumu birbirinden farklı ve ilginçtir. Ancak sosyo-ekonomik durum ve algının birbirleriyle alakaları olmadığını savunan tek öğretmenimiz, olaya farklı bir yorum getirmiştir. Öğretmenin fikri şöyledir:

Ö19: “Çocuklar sosyo-ekonomik durumlarının düşüklüğünü kendi içlerinde yaşarlar. Yani maddi imkansızlıkları kendi hayatlarının gerçeğidir. Herhangi bir şarkıda ekonomik bakış açısı geliştirme söz konusu değildir. Otomatikleşmiş bir sistem vardır. Dolayısıyla ben, sosyo-ekonomik düzeyin çocukların şarkı sözlerini anlamalarında etkisi olduğunu düşünmüyorum”.

Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20 öğrencilerin şarkı sözlerini anlama ve yorumlamalarında sosyo-ekonomik durumun etkili olduğunu savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö1: “Evet etkilidir. Yöre farklılıkları şarkı sözlerini etkiliyor”.

Ö2: “Sosyo-ekonomik durum şarkı sözlerinin yorumlanmasında kesinlikle etkilidir. Sosyo-ekonomik durumu düşük olan öğrenci, değil şarkının ezgisini, varsa nağmelerini söylemek; şarkı sözünü telaffuz etmede bile zorlanıyor. Ayrıca yapılan tekrarlara rağmen şarkıları istedikleri gibi yorumlayıp, istedikleri gibi söylüyorlar”.

Ö3: “Kesinlikle etkilidir. Ben Doğu Anadolu’da bir okulda bir süre öğretmenlik yaptım. Ankara-Çankaya ile kıyasladığımda çok büyük farklılıklar görüyorum. Öğrencilerin şarkı sözlerini anlama ve yorumlamaları bile değişti”.

Ö4: “Ekonomik değişimler toplum üzerinde büyük etki yarattığı gibi çocukların şarkı sözlerini anlama ve yorumlamalarında da büyük etkiler yaratmaktadır ve haliyle şarkıları yorumlama tarzları, biçimleri de değişmektedir. Genel anlamda sosyo-ekonomik durum çocuklara etki etmektedir. Ama daha çok müzik dersi ile ilgili olan çocuklara etki ettiği kanısına varmaktayım. Gelir düzeyi yüksek olan çocuk müzikle daha fazla ilgili. Örneğin bir çalgı çalabilmek için kurslara gidebiliyor. Bir şeyler yapabilmek de çocukları müzik dersine ilgili hale getiriyor. Dersi dolayısıyla şarkıları ve de şarkıların sözlerini rahatlıkla anlayabiliyorlar. Yani kesinlikle etkilidir diyorum”.

Ö5: “Sosyo-ekonomik kültür durumu yüksek olan öğrenciler daha dışa dönük ve her açıdan kendine daha çok güveni olan bireyler olarak yetişiyor. Öğrenci kendini daha doğru ve daha açık bir şekilde ifade ediyor. Dolayısıyla şarkı sözlerini diğer çocuklara göre daha geniş bir çerçevede değerlendirebiliyor”.

Ö6: “Ben bir kolej öğretmeniyim. Kolejlerde bile bu durumun etkili olduğunu düşünüyorum. Daha elit bir kolejde çocukların bakış açıları, sıradan bir koleje nazaran çok farklı. Şarkıları yorumlama ve anlama düzeyleri de aynı şekilde”.

Ö8: “Kesinlikle en önemli sorunlarımızdan biri sosyo-ekonomik farklılıkların doğurduğu sonuçlardır. Ülkemizdeki ekonomik farklılıklar, çocukların yetiştirilmesi ve eğitim hayatlarının akışı açısından çok önemlidir. Bölgesel olarak büyük farklılıklar

gözlenmektedir. Çocukların müzik kültürü, yaşadıkları bölgelere göre Klasik Batı Müziği, Halk Müziği, Popüler Müzikler ve Arabesk denen protez müzik türüyle oluşmaktadır. Eğitim, sadece okul ve kitaplarla sınırlı değildir. Öğrencinin yetiştiği bir çevre vardır ve çocuk içinde bulunduğu çevreyi ve yaşadığı kültürü benimsemektedir. Benimsenen kültürler kimi öğrencide olumlu, kimi öğrencide olumsuz etkiler yaratmaktadır. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle imkanlar artmıştır ama bu imkanlar maalesef her çocuğun hayatında yer almamaktadır. Ekonomik düzeyi yüksek olan çocuklar bu imkanlarla hayata farklı bir pencereden bakmaktadırlar. Bu da müzik dersini son derece etkilemektedir. Şarkı sözlerini anlamaları ve yorumlamalarında sosyo-ekonomik durum kesinlikle çok önemli bir etkidir”.

Ö9: “Çalıştığım okuldaki çocukların ailelerinin büyük bir bölümü doğudan göç etmiştir. Bölge farkları bile çocukların şarkıları anlama ve yorumlamalarında son derece etkilidir. Çocukların yetiştiği ortam, onların bütün hayatını etkiliyor. Okul hayatlarını, derslerini ve de müzik derslerini anlamlandırma biçimlerini etkiliyor. Dolayısıyla şarkı sözlerini anlama ve yorumlamalarını da etkiliyor”.

Ö10: “Kesinlikle etkili. Köydeki çocuklar teknolojiyen, internetten uzak oldukları için çoğu kelimeyi anlayamıyorlar”.

Ö12: “Kesinlikle etkilidir. Belirli gün ve haftalarla ilgili örnek vermek istiyorum. Örneğin; Yerli Malı Haftası’nda, Güneydoğu veya Doğu Anadolu’nun ücra bir yerinde yaşayan çocuk, muzla veya ülkemizde yetişen herhangi bir tropikal meyveyle hiç tanışmamışken; onun için o meyveler çok yabancıyken, Batı Anadolu’daki çocuk için çok tanıdık ve çok sıradan olabiliyor. Bu meyvelerle ilgili şarkıları da Doğu’daki çocukların anlaması ve yorumlaması mümkün değildir”.

Ö14: “Çocuklar ailelerinden öğrendiklerini okulda gösteriyorlar. Gerçekten sosyo-ekonomik durumu yüksek olan bir çocuğun, sosyo-ekonomik durumu düşük olan çocuğa nazaran şarkı sözlerini anlama ve yorumlamasında çok büyük farklılıklar var.

Sosyo-ekonomik durumu yüksek olan çocuk, genellikle müzik dersine karşı da çok ilgili olabiliyor”.

Ö15: “Sosyo-ekonomik durum elbette etkilidir. Çocuğun yetiştiği çevre ve ailesinden aldığı eğitim hayatının kalitesi açısından büyük önem taşır. Çocuk eğitilmiş bir ailede büyüdüyse, anlama düzeyi de yüksek olur. Ama ekonomik durumun tek başına yeterli olduğuna inanmıyorum. Ekonomik durum tabii ki önemli fakat öncelikle ailenin çocuğu iyi bir ortamda yetiştirmesinin daha etkili olduğunu düşünüyorum. Ardından çocuk eğitimde maddi olarak desteklenirse ekonomik durum daha çok önem kazanır. Bütün bu söylediklerimle şarkı sözlerini anlamada sosyo-ekonomik durumun etkili olduğunu savunuyorum”.

Ö16: “Kesinlikle etkili olduğunu düşünüyorum. Hem sosyo-kültürel olarak etkili hem de algılama açısından etkili. Tabii ki algısı çok yüksek olan çocuklarımız da var ama genelleme yaptığımızda durum böyle. Çünkü çevreden duyduğu sözlerle, sözcüklerle yetişiyor çocuk. Yetiştigi çevrede hiç duymadığı kelimeleri sınıfta duyduğu zaman algılayamayabiliyor”.

Ö17: “Türkiye’nin dört bir yanında çalışmış bir öğretmen olarak sosyo-ekonomik durumun kesinlikle etkili olduğunu düşünüyorum. Doğu’daki çocuk farklı müzik dinliyor burdaki çocuklar farklı müzik dinliyor. Ben Doğu’daki bir çocuğa “Mutluluk” şarkısını öğrettiğim zaman sözlerini kesinlikle anlamıyor, bu sözlerin ne kadar saçma olduğunu düşünüyor ve de Türkülere veya Arabesk şarkılara yöneliyor. Örneğin; Kocaeli’de ingilizce şarkıları rahatlıkla öğretebilirken, Siverek’te kitapta bulunan şarkıları bile öğretemiyordum. Aynı yöntem, aynı uygulamalar fakat çocuklar farklı, algılar farklı ve de yetiştikleri ortamlar farklı. O yüzden şarkı sözlerini algılama farklılıklarındaki en büyük etkenin, sosyo-ekonomik durumların değişkenliği olduğunu düşünüyorum”.

Ö18: “Sosyo-ekonomik durum, ailenin eğitim düzeyiyle ilişkilendirildiğinde, eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin çocukları müzik dersini ve de şarkı sözlerini anlama ve yorumlamada daha aktiflerdir”.

Ö7 ve Ö13 öğrencilerin şarkı sözlerini anlama ve yorumlamalarında sosyo-ekonomik durumun kısmen etkili olduğunu savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö7: “Kısmen etkili. Çok bir etki alanı olduğunu düşünmüyorum. Algı, çocuklara bağlı bir durum. Ama tabii ki sosyo-ekonomik durumun algıyı etkilediği durumlar da var”.

Ö13: “Öğretim programındaki şarkıların sözleri çok anlaşılmayacak sözler olmadığı için, sosyo-ekonomik durum anlamalarında çok da yeterli olmuyor. Tabii ki sosyo-ekonomik durum ne kadar yüksekse algıları daha iyi olabiliyor, daha iyi anlayabiliyorlar ama sosyo-ekonomik durumu düşük olan çocukların da anlamadıklarını düşünmüyorum”.

Şarkı Sözlerinin Dil Gelişimine Olan Etkisine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinin, öğrencilerin dil gelişimlerine katkısı olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin %65'i şarkı sözlerinin öğrencilerin dil gelişimlerine katkısı olduğunu, %15'i şarkı sözlerinin öğrencilerin dil gelişimlerine katkısının kısmen olduğunu, %20'si ise şarkı sözlerinin öğrencilerin dil gelişimlerine katkısı olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere, Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Soruların yöneltildiği 20 öğretmenden 13'ü, şarkı sözlerinin dil gelişimine katkısı olduğunu, 3'ü şarkı sözlerinin dil gelişimine kısmen katkısı olduğunu, 4'ü ise şarkı sözlerinin dil gelişimine katkısı olmadığı belirtmiştir. Bu 3 farklı yaklaşım içinden 3 farklı örnek şu şöyledir:

Ö14: “Çocukların bilmediği kelimeler olabiliyor. Bunları çocuklar soruyor ve öğreniyor. Örneğin; İngilizce şarkılar da öğretiyorum. O şarkılardan da yeni kelimeler öğreniyorlar. Fazlasıyla katkısı oluyor diyebilirim”.

Ö19: “Dil gelişim seviyesi her çocukta farklıdır. Bunu konu üzerinde uzman olan biri daha iyi açıklayabilir. Fakat şunu söyleyebilirim ki; şarkılar çok basit bir düzeyde olduğu için, eğer ki çocuğun genel gelişiminde herhangi bir sorun yoksa katkı sağlar diye düşünüyorum”.

Ö4: “Şarkı sözleri öğrencilerin dil gelişim seviyelerine uygun değildir. Özellikle Doğu’da görev yaptığım dönemlerde dil gelişim sıkıntısını fazlasıyla yaşadım. Öğrencilerin seviyelerine uygun şarkılar yazıldığını düşünmüyorum. Ayrıca dil gelişimlerine uygun olmadığı için, öğrencilerin, şarkı sözlerinin konularından farklı anlamlar çıkardıklarını görüyorum”.

Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20 şarkı sözlerinin öğrencilerin dil gelişimlerine katkısı olduğunu söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö5: “Bireysel farklılıklardan dolayı her çocuk şarkı sözlerini doğru telaffuz edemeyebiliyor. Ama tekrarlarla öğrenciler yeni kelimeleri ve doğru telaffuzu öğreniyor ve dolayısıyla dil gelişimlerine katkısı oluyor”.

Ö6: “Dil gelişimlerine uygun. Bilmedikleri kelimeler oluyor. Onların anlamını soruyorlar ve öğreniyorlar. Şarkıyı öğretirken de anlıyorlar. Böylece şarkının anlamını, vermek istediği mesajı da kavıyorlar”.

Ö8: “Evet dil gelişimlerine katkı sağlıyor. Öğrencilerin sözcük dağarcıklarının gelişmesi için yeni sözcükler kazandırıyor”.

Ö9: “Dil gelişimine katkı sağladığını düşünüyorum. Sadece okuma yazmayı iyi bilmeyen çocuklarda sorun olabiliyor”.

Ö13: “Katkısı olduğunu düşünüyorum. Şarkı sözlerinin çok zor ya da çok kolay olduğunu düşünmüyorum. Sadece sözler konu olarak çocukları çok etkilemiyor. Ama yeni kelimeler kazandırıyor”.

Ö16: “Şarkı sözleri dil gelişimi için çok önemli. Anlama, dinleme ve söyleme gelişimine katkı sağlayan şarkılarımız var. Ama daha fazla şarkımız olmalı”.

Ö17: “Katkısı olduğunu düşünüyorum. Bireysel, bölgesel, sosyo-ekonomik farklılıklara rağmen, şarkı sözleri dil gelişimi için çok faydalı”.

Ö2, Ö3 şarkı sözlerinin öğrencilerin dil gelişimlerine kısmen katkısı olduğunu söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö2: “Öğretim Programı 5 ve 6. Sınıflarda çok yoğun değil zaten ama 7. Sınıflara baktığımızda Klasik Türk Müziği eserleri görüyoruz. Bu eserlerde geçen kelimeler tabii ki çocuklara bir şeyler öğretiyor tabii ki dil gelişimlerine katkı sağlıyor ama bu katkının çok fazla olduğunu düşünmüyorum”.

Ö3: “Sözlerin katkı düzeyi sosyo-ekonomik durum ve yaşanan bölgeye bağlıdır diye düşünüyorum”.

Ö10, Ö12, Ö15 şarkı sözlerinin öğrencilerin dil gelişimlerine katkısı olduğunu düşünmediklerini söylemişlerdir. Örnek fikirler şöyledir:

Ö10: “Dil gelişimine bir faydası olduğunu düşünmüyorum. Şarkı sözleri sıradan ve basit. Bu yüzden öğrencilere bir şeyler kattığına inanmıyorum”.

Ö12: “Edebi olmayan şarkılarımızın dil gelişimine katkısı olduğunu düşünmüyorum. Şarkı sözleri, 5. Sınıf öğrencisinin anlayabileceği basitlikte veya 8. Sınıf öğrencisinin bakış açısını değiştirebilecek daha yüksek seviyede değil. Her sınıfta aynı şarkılar var. Bu durumdan ötürü dil gelişimine katkısı olduğunu düşünmüyorum”.

Ö15: “Sözler dil gelişimine uygun değildir. Çünkü kitaplar, düzensiz ve özensiz hazırlanmıştır”.

Belirli Gün ve Haftaların, Şarkı Sözlerinde İşlenme Yoğunluğuna Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarında bulunan şarkı sözlerinde, belirli gün ve haftaların, konu olarak yeterince işlenip işlenmediği sorulmuştur. Öğretmenlerin %55’i şarkı sözlerinde, belirli gün ve haftaların, konu olarak yeterince işlendiğini, %20’si şarkı sözlerinde belirli gün ve haftaların, konu olarak kısmen işlendiğini, %25’i ise şarkı sözlerinde belirli gün ve haftaların, konu olarak işlenmediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere, Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlerin ortalama olarak %75’i, belirli gün ve haftaların şarkı sözlerinde belirgin olarak bir sıkıntı görmediklerini söylemişlerdir. Farklı yaklaşımlar olduğu için yorumlar, şarkı sözlerinde belirli gün ve haftalar, kısmen ya da tamamen işleniyor olmak üzere gruplandırılmıştır. Öğretmenlerin %25’i ise bu konuda olumsuz yorumlar yapmıştır.

Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö10, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19 şarkı sözlerinde belirli gün ve haftaların, konu olarak işlendiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö1: “İşlenmektedir. Şarkılar, her haftanın önemine göre nitelendirilmiştir”.

Ö4: “Belirli gün ve haftalar yeterince işlenmiştir. Hatta öğretim programında bununla ilgili kazanımımız vardır. Örneğin; 5.sınıf yıllık planında, 29 Ekim haftasında yer alan kazanımımız şu şekildedir; Belirli gün ve haftalarla ilgili müzik etkinliklerine katılır. Belirli gün ve haftalar kitaplarda da işlenmiştir. Ancak ben kitapların konu üzerinde daha da fazla durması gerektiğini düşünüyorum. Bu konu tek bir haftaya sığacak bir konu değildir. Ders saatimiz haftada iki saat olsaydı belki yetebilirdi ancak haftada bir saat müzik dersi olduğu için bu kazanımın haftalara dağıtılması gerektiğini düşünüyorum”.

Ö6: “İşleniyor. Günün anlamı, bizim için ne ifade ettiği şarkılarımızda çok iyi işlenmiştir. Kitaplarımızda da yeterince işlenmiştir.

Ö10: “Kitaplarda, önemli günler için şarkılar var ve hepsi günün anlamına uygun olarak sıralı”.

Ö14: “Belirli gün ve haftalar, kitabımızdaki şarkılarda yeterince işlenmektedir. Kılavuz kitap da biz öğretmenlere bu konuda çok büyük destek vermektedir”.

Ö15: “Evet yeterince işleniyor. Bunda bir sıkıntı görmüyorum”.

Ö17: “Kitaplarımızda belirli gün ve haftalar yeterince işleniyor. Ama bizim çok fazla önemli günümüz var. Hepsinin öğretim programında olması mümkün değil. Olsa dahi yetişmez. Öncelikle haftada bir saat olan müzik derslerinin en az iki saate çıkartılması gerek”.

Ö5, Ö12, Ö16, Ö20 şarkı sözlerinde belirli gün ve haftaların, konu olarak kısmen işlendiğini söyleyerek bu fikri savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö5: “Belirgin şarkılar dışında pek şarkı göremiyorum. Belirli gün ve haftalarla ilgili yeni şarkılar yazılmalıdır”.

Ö12: “Ülkemizde trafik haftası, yerli malı haftası gibi haftalardan daha önemli haftalarımız, günlerimiz var. Belirli gün ve haftaların yeterince işlendiğini düşünmüyorum. Geçici olarak kutlanan günlerimiz var. Bazen kutluyoruz bazen kutlamıyoruz. Bazıları da eskiden olduğu gibi kutlanmıyor. Çünkü bu önemli günlerimiz ortadan kaldırılmaya çalışılıyor”.

Ö16: “Ulusal bayramlarımızla ilgili şarkılarımız, marşlarımız var. Onlar da ses sınırı, prozodi bakımından tartışılır. Ama örneğin; yeşilay haftası gibi haftalarla ilgili çok bir şarkı yok”.

Ö20: “Yeterince işlendiğini düşünmüyorum. Kitaplarda belirli gün ve haftalara daha çok önem verilmeli”.

Ö3, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13 şarkı sözlerinde belirli gün ve haftaların, konu olarak yeterince işlenmediğini savunmuşlardır. Örnek fikirler şöyledir:

Ö3: “Günümüzde işlendiğini düşünmüyorum. Eskiden yeterince işleniyordu. Etkinlikler de yeterliydi, belirli gün ve haftaların sözlerdeki kullanımı da yeterliydi. Ama artık maalesef işlenmiyor”.

Ö8: “İşlendiğini düşünmüyorum. Bu konuda kesinlikle bir planlama yapılp, yeni bir repertuar hazırlanmalıdır”.

Ö9: “Belirli gün ve haftalarla ilgili konular ne yazık ki şarkılarda yeterince işlenmiyor. Neredeyse hiç yok diyebilirim. Sadece Atatürk Haftası ile ilgili bir iki şarkı var. Bunların da yeterli olmadığını düşünüyorum”.

Ö11: “İşlendiğini düşünmüyorum. Yeni şarkılar yazılmalı ve bu şarkıların içeriği de öğretim programında bulunmalı”.

Dokuz adet alt problemin dışında öğretmenlere kitap kullanımı ve öğretim programıyla ilgili iki adet soru sorulmuştur. Bu doğrultuda öğretmenlerin yorumları aşağıdaki gibidir:

1) Burada öğretmenlere müzik ders kitaplarını düzenli olarak kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin %50’si kitapları kullandıklarını, %50’si ise kitapları kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlere, Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlerin fikirlerinde eşitlik görülmektedir. Genel olarak öğretmenler görüşmede, okullarının bulundukları konunun gerekliliklerini yaptıklarını belirtmişlerdir. Bazı fikirler dikkat çekmektedir. Bu fikirlere örnek verecek olursak;

Ö19: “Ders kitapları açıkçası sadece yıllık planları günlük deftere yazmak için ve müfettiş geldiğinde müfredat konularının işlendiğinin ispatı olduğu için vardır. Onun dışında hiçbir öğretmen bu kitaplara yürekten bağlı olduğunu savunamaz”.

Ö7: “Kitaptaki şarkılar çok eğlenceli ve akılda kalıcı değil. Ben daha çok kendi repertuarımdan hatta Lisans döneminde aldığımız; Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri ve Şarkı Atölyesi derslerimizde oluşturduğumuz şarkıları öğretmeye çalışıyorum”.

Ö1, Ö2, Ö3, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö18 ders kitaplarını düzenli olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Örnek fikirler şöyledir:

Ö2: “Evet ders kitaplarını düzenli olarak kullanıyorum. Yıllık plana uyuyorum”.

Ö3: “Ders kitabını kullanıyorum ama kitaba bağlı kalmıyorum”.

Ö9: “Evet kullanıyorum. Teori anlatırken ek kitaptan da yardım alıyorum”.

Ö12: “Ders kitaplarını müfettişlerle de muhatap olacağımız için ister istemez kullanıyorum. Ama kitaba bağlı olduğumu söyleyemem. Kendi yöntemim ve kendi kaynaklarımdan fazlasıyla destek alıyorum”.

Ö14: “Ders kitaplarını genel olarak beğendiğimi söyleyebilirim. Bu yüzden de düzenli olarak kullanıyorum. Müfredat ne istiyorsa onu yapıyorum”.

Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö10, Ö13, Ö15, Ö17, Ö20 ders kitaplarını düzenli olarak kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Örnek fikirler şöyledir:

Ö4: “Ders kitaplarını düzenli olarak kullanmıyorum. Haftalık ders saati az olduğu için ve bazı şarkılar öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı için tamamen kitaba bağlı ders işleyemiyorum. Ders kitabındaki konuları, söylenecek ve çalınacak şarkıları, haftada sadece 40 dakika içerisine sığdırmak bir kere mümkün değil. Ders kitaplarını düzenli kullansaydım sene sonunda kitaptaki konuların yarısından fazlasını bitiremezdim bundan eminim. Özellikle marşlarımızı öğretirken ders kitabını kullanıyorum. Geri kalan konuları yetiştirebileceğim şekilde işlemeye çalışıyorum”.

Ö5: “Kullanamıyorum çünkü bazen müfredata göre gitmekte zorlanıyorum. Çoğu çocuk nota bilgisine sahip değil. Örneğin; İstiklal Marşı için iki hafta yeterli olmuyor. Çünkü çocuklar İstiklal Marşı’nı her açıdan yanlış söylüyorlar. Sözler ve ritm yanlış olunca, nota

bilgisi de olmayınca haftalarca İstiklal Marşı üzerinde çalışıyoruz. Buna benzer pek çok konu var. Dolayısıyla da ders kitabındaki her konuyu zamanında işleyemediğimiz için, düzenli bir şekilde kullanmamız da mümkün olmuyor”.

Ö6: “Kolejlere Milli Eğitim’in kitapları bu sene geldi. Daha öncesinde yoktu. Sosyo-ekonomik durumu yüksek olan öğrencilere çok basit geliyor kitaplar. Çünkü müzikle iç içeler. Kurslara gidiyorlar. Her öğrenci bir enstrüman alıyor. Kurslardan edindikleri bilgiler doğrultusunda kitaplardaki şarkılar ve konular öğrencilere çok sıkıcı geliyor. O yüzden kullanmayı tercih etmiyorum”.

Ö10: “Düzenli kullanmıyorum. Çünkü öğrencilerin gelişmişlik düzeyleri yeterli değil. Müfredata ya da kılavuz kitaba göre gidersek öğrenciler hiçbir şey anlamıyorlar”.

Ö13: “Kullanmıyorum. Kitaptaki şarkılar ve konular öğrencilere çok saçma ve komik geliyor. Öğrenciler fazlasıyla sıkılıyorlar hatta bunu açık açık belirtiyorlar. Bu durum müzik dersini gereksiz konuma düşürüyor. O yüzden kendi oluşturduğum repertuarı tercih ediyorum”.

Ö15: “Ders kitaplarımızı çok saçma buluyorum. İçinde öğrenciyi güdülemekten yoksun, öğrenciyi fazlasıyla sıkıran birçok bilgi ve şarkı bulunmakta. O yüzden mümkün olduğunca kitaplardan uzak duruyorum”.

Ö17: “Kullanamıyorum çünkü şarkılar çok eski. Günümüz şartlarına maalesef ayak uyduramıyorlar. Bu durum çocukların derste sıkılmasına sebep oluyor. O yüzden kitapları kullanmaktan kaçınıyorum”.

Ö20: “Düzenli kullanmıyorum. Çünkü kolaydan zora, basitten karmaşığa giden bir sistem yok. Konular karma karışık. Her şey birbirine karışıyor. Kullanmamak daha iyi diye düşünüyorum”.

2) Burada öğretmenlere öğretim programının ve ders kitaplarının gözden geçirilmesi konusunda ne düşündükleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %90’ı öğretim programının ve ders kitaplarının gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiş, %10’u ise öğretim programının ve ders kitaplarının kısmen gözden geçirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Öğretmenlere, Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlamalar verilmiş ve bu kodlarla, beyan ettikleri fikirleri açıklanmıştır. Öğretmenlerin neredeyse tamamı öğretim programından memnun olmadıklarını söylemişlerdir ve programın gözden geçirilmesi hatta yeniden yapılması konusunu tartışmışlardır.

Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20 öğretim programının ve ders kitaplarının gözden geçirilmesi gerektiğini savunan öğretmenlerdir. Örnek fikirler şöyledir:

Ö1: “Derslerin daha fazla ciddiye alınması açısından kitapların kullanılması önemlidir. Kitaplardaki şarkılar çocukların kolay öğrenebileceği şarkılar olursa dersler daha verimli olur diye düşünüyorum”.

Ö2: “Öğretim programı kesinlikle değişmeli. Eksik olan yönleri var. Sadece blok flüt ya da melodika yeterli değil. Çocuklar için orff eğitimi ve orff çalgılarının da kullanıldığı bir program olmasını tercih ediyorum”.

Ö3: “Tabii ki de gözden geçirilmelidir. Bir revizeye ihtiyacı var bence”.

Ö4: “Öğretim programı kesinlikle değiştirilmelidir. En çok yaşadığım sorun ders saatinin azlığı. Haftada 40 dakika bir sınıf için oldukça yetersiz. Karşımda 40 kişi var ve haftalık 40 dakika ile bu öğrencilere ne katabiliriz tartışılır. Bir enstrüman mı çaldirayım? Şarkı mı söyleteyim? Teorik konu mu işleyeyim? Bunların hangisi, hangi sürede yetiştirilebilir düşünülür. Müzik dersi için haftada bir ders saati çok azdır. Bize verilen öğretim programına uygun şekilde ders işleyecek olsak bu programın yetişmesi mümkün olmaz. Madem böyle bir öğretim programı verildi, buna uygun da ders saati verilmelidir. Öğretim programında yer alan eserlerin öğrenci seviyesine ve ilgisine daha uygun olması ve bu konuda özen gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Özellikle belirli gün ve haftalarla ilgili özel bir çalışma yapılmalıdır. Öğrencilerin ilgileri de göz önünde bulundurularak eserler en baştan ele alınmalıdır. Ortaokul müfredatında müzik tarihi konusuna özen gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Henüz müzik tarihi ile ilgili bir kazanıma rastlamadım. Öğrencilerin, müziğin doğuşu ve bugüne kadarki gelişimi hakkında bilgi sahibi olmaları gerekiyor. Müzik dersinin sadece şarkı söyletmek veya enstrüman çaldırmak olmasından ziyade bir genel kültür dersi olduğunu kabullenmemiz ve öğrencilerin önemli bilgileri ulaşımlarını desteklememiz gerektiğini düşünüyorum. O yüzden müzik tarihi konusunda acilen bir çalışma yapılmalıdır. Öğretim programında ayar alan teorik kısım son derece yetersiz. Müzik teorisi anlamında yeni çalışmalar yapılmalı ve öğretim programına eklenmelidir. Müzik ile ilgili videolar, belgeseller izletmek öğrencilerin müziğe olan yaklaşımlarını olumlu olarak etkilemektedir. O yüzden bu konunun da öğretim programına eklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Her öğrencinin tarzı, ilgisi farklı olduğu için, kitap içinde yer alan eserler her öğrencinin ilgisini çekmemektedir. Öğrenci yaş gruplarını göz önünde bulundurarak, onların ilgilerini çekecek eserler seçilmeli ve müfredata eklenmelidir. Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerileri göz önünde bulundurularak öğretim programına yeni eserler eklenmelidir. Her öğrenciye uygun eser bulmakta zorlanıyoruz. Öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda şarkıları icra etmeleri değiştiği için, bu konu üzerinde kesinlikle durulması gerekiyor. Bireysel farklılıklar bu noktada dikkate alınmalıdır. Müzik dersinin de önemli bir ders olduğunu öğrencilere fark ettirebilmemiz için, bu düzeltmeler yapılmalı, yeni bir öğretim programı oluşturulmalıdır. Çoğu öğrenci müzik dersini maalesef toplumsal önyargıların etkisinde kalarak önemsememektedir. Öğretim programının, müzik dersinin daha fazla önemseneceği şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü müzik dersi, öğrencilere her anlamda olumlu kazanımları bulunan bir derstir”.

Ö5: “Evet değiştirilmelidir. Çocukların eğitim durumu her yerde aynı değil. Her çocuk farklı. Özellikle de Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki çocuklarda bu farklar daha net gözlemlenebiliyor. Günümüz şartlarına ve toplum yapısına göre güncellenmesi gerekiyor. Ayrıca kitaplar, çocukların daha fazla ilgilerini çekecek şarkılar içermeli”.

Ö6: “Kesinlikle düzenlenmeli. Yıllardır aynı şeyler devam ediyor. Şarkılar belirli bir kalıba sıkıştırılmış gibi yani özgür değiller. Ayrıca çocukların ezgisel belleklerini güçlendirici ve ufuklarını açıcı yeni şarkılar, ve yeni kitapta yer almalı diye düşünüyorum”.

Ö8: “Sistem olarak müzik dersleri öğrenciler için yetersizdir. Tek ders saati ile öğretmen istediği verimi elde edememektedir. Ne yazık ki müzik derslerinin hafife alınmasından kaynaklanan sorunlar vardır. Dersin içeriğinin daha ilgi çekici, daha anlaşılır, çocukların yaptıklarında mutlu olacakları türden etkinliklerden oluşması gerekmektedir. Öğretim programı, materyal kullanımında daha etkin olmalıdır. Çocuklar birden fazla enstrümanı tanıyabilmelidir. Ama daha önce de belirttiğim gibi maalesef haftada bir ders saatine bunları sığdırmak pek mümkün değil. Düzenlemeye ders saatlerinden başlanmalıdır”.

Ö9: “Kesinlikle değiştirilmelidir. Özellikle makamsal diziler konusunu çok gereksiz buluyorum. Çünkü öğrenciler dizileri anlayamıyorlar. Türk Müziği makam dizilerinin müfredattan kaldırılması gerektiğini düşünüyorum”.

Ö11: “Öğretim programı değiştirilmelidir. Ancak daha öncesinde ders saatleri artmalı. Ders saatleri artmaz ise program değişikliği bir anlam ifade etmez”.

Ö12: “Değiştirilmelidir. Teknolojinin gelişmesiyle çocuklar da gelişti. Yıllardır sistem aynı, şarkılar aynı, yöntemler aynı. Artık çocuklar çok değiştiler. Çok farklı bakıyorlar her şeye ama maalesef biz değişmedik, değişemedik. Eğitim sistemimiz, programlarımız değişmedi. Kitaplarımız ve şarkılarımız da değişmedi. Artık büyük bir değişime ihtiyacı

var müzik dersinin. Ülkemizdeki değerleri çocuklara anlatan, prozodi uyumu bulunan, alt sınıfların seviyelerine uygun, üst sınıfların da ufuklarını açacak, edebi ve öğretici şarkılara ihtiyacımız var. Ülkemizde yeterli olmasa da Türk bestecilerimiz var. Ve bu bestecilerimizin destekleriyle bu sorunun çözülebileceğini düşünüyorum. Yeni şarkılar yeni ufuklar demektir. Yeni bir program ve içinde yeni şarkılar barındıran yeni bir kitap oluşturulmalı diye düşünüyorum”.

13: “İncelenmeli ve değiştirilmelidir. Kitaplarda daha popüler şarkılara yer verilmelidir. Müzik dersini sıkıcı konuma getiren bu durumdan bir an önce kurtulmalıyız. Kitaplardaki şarkı sözleri, teknolojinin gelişmesiyle ve çocukların da bu teknoloji içerisinde yoğrulması sebebiyle, çocuklara çok komik geliyor. Dolayısıyla doğayı sev, Ata’yı sev gibi emir veren sözler yerine, daha zekice sözleri olan; çocuğun doğayı veya Ata’mızı neden sevmesi gerektiğini bilgece anlatan sözlerin bulunduğu şarkılar yapılmalı ve kitaplarda yerini almalı. Ayrıca içerik değişmesi konusunda şunları da düşünüyorum; çok fazla kuramsal konu var. Dizilerden ve makamlardan bahsediyoruz, müzik kültürü başlığı altında içi boş etkinlikler yapıyoruz. Bunun yerine çalma ve söylemeye yönelik bir program oluşturulursa, çocukların müzik dersinden çok daha fazla keyif alacaklarını düşünüyorum”.

14: “Kesinlikle gözden geçirilmelidir. Örneğin; kılavuz kitaptaki sözlerle ğrenci ders kitabındaki sözler farklı. şarkıların tonları farklı. Öğrenci kitabındaki nota farklı, ğretmen kılavuz kitabındaki nota farklı. Tamamen uyumsuz ve tutarsız kitaplar. Acilen düzeltilmeli ve uyumlu hale getirilmeli diye düşünüyorum”.

16: “Kesinlikle incelenmeli, düzeltilmeli hatta yeni baştan yazılmalı. Kitaplarda özellikle repertuara dikkat edilmeli. Repertuarımızdaki şarkılar çok sınırlı. Kitaplar da yeniden düzenlenmeli ve yeni şarkılar eklenmeli”.

Ö17: “Kitaplardaki repertuar değişmeli ve marşlar daha ön plana çıkmalıdır. Program ve kitap yeniliğine her zaman açığım ama bütün bunlar ders saatleri artarsa, gerekli ders ortamları bulunursa anlamlı olur”.

Ö18: “Çok daha açık bir dille ve açıklayıcı şekilde yazılmalı. Kitaplar içlerinde konu ile ilgili birden çok ve anlaşılabilir örnek barındırmalı”.

Ö19: “Öğretim programı kesinlikle değiştirilmelidir. Çocukların daha derin şeyleri anlamlandırabilmeleri için, daha keyifli zaman geçirip, eğlenerek öğrenmeleri için ve müzik dersine gerçekten istekli bir şekilde girmeleri için program değiştirilmelidir. Dersi ve kitapları daha öğretici, daha verimli hale getirebilecek her durum tartışılmalı ve uygulamaya koyulmalıdır”.

Ö20: “Değiştirilmelidir. Ders konuları öğrenci düzeyine uygun hale getirilmelidir. Örneğin; 6. Sınıf öğrencisi blok flüt çalarken, 7. Sınıf öğrencisi notaları öğreniyor. Halbuki tam tersi olmalı. O yüzden program ve dolayısıyla kitaplar değiştirilmelidir diyorum”.

b) Öğretim Programının ve Ders Kitaplarının Kısmen Gözden Geçirilmesi Gerektiğini Savunan Öğretmenler:

Ö7 ve Ö10 öğretim programının ve ders kitaplarının kısmen gözden geçirilmesi gerektiğini savunan öğretmenlerdir. Örnek fikirler şöyledir:

Ö7: “Öğretim programı çok fazla değişmeyebilir fakat önemli olan şey, alt yapısı olmayan çocuklara ne verebildiğimizdir. Ben her sınıfta sıfırdan başlayarak temel müzik eğitimini oluşturmaya çalışıyorum. Olanaklar kısıtlı. Örneğin; İstiklal Marşı her yönüyle yanlış söyleniyor. Dönem başından itibaren 3 ay boyunca bu sorunu düzeltmek için uğraştım. Ama yanlış öğrenilmiş bir şeyi değiştirmek çok zordur. Doğru düzgün Türkçe

konusamıyorlar ama kulaktan şarkı öğretimiyle öğrendikleri şarkıları söylemeyi çok seviyorlar. Enstrümanla kendilerini ifade edebiliyorlar bunu da çok seviyorlar. Onlara kendi yazdığım şarkıları çaldırıyor veya söyletiyorum. Kitaptaki şarkı repertuarı daha geniş olsaydı belki de buna ihtiyaç duymazdım. O yüzden repertuar geliştirilebilir, yeni şarkılar yazılabilir diye düşünüyorum”.

Ö10: “Program ve kitap, değiştirmek yerine geliştirilmeli. Öğrencilerin daha keyif alacakları, eğlenecekleri ve dikkatlerini çekecek konular programda yer almalı. Aynı özelliklere sahip şarkıların da bulunduğu bir repertuar, kitaplara eklenmeli”.

BÖLÜM IV

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar tartışılmış, sonuçlara dayalı olarak problem ve başka araştırmacılar için araştırma önerilerine yer verilmiştir.

“Nitel araştırma mutlak anlamda sayısallaştırmaya karşı değildir. Ancak sayısallaştırmanın tek başına bir veri analizi ve sunum tekniği olmadığını kabul eder ve basit betimsel (descriptive) istatistikler (ortalamalar, yüzdeler ve korelasyon gibi) kullanmanın yanı sıra, nitel araştırmacılar yaygın olarak araştırmaya dahil edilen katılımcıların görüşlerini yansıtmayı, olay ve olguları kendi ortamları içinde tanımlamayı ön planda tutarlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013) ”.

Sonuç ve Tartışma

20 öğretmene; Müzik ders kitaplarındaki şarkı sözlerinin, öğretim programının hedeflediği kazanımları gerçekleştirebilmedeki yeterliliğini sorgulayan, yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, genel olarak şarkıları yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Bilişsel ve duyuşsal kazanımlara hizmet eden yeterince şarkı

bulunmadığını, psiko-motor şarkıların; bu devinişsel gelişime hizmet etmek amacıyla, farklı bir hedefte bestelenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Ayrıca şarkı sözlerinin ünite konularını çok fazla kapsadığını düşünmediklerini belirten öğretmenler, şarkı sözlerinin edebi olmadığını ve çok yoğun olmasa da, şarkılarda belirgin mesajların bulunduğunu söylemişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü şarkı sözlerinin öğrencilerin anlayabilecekleri düzeyde olduğunu ve öğrencilerin dil gelişim seviyelerine uygunluk gösterdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin neredeyse tamamı, sosyo-ekonomik durumun, öğrencilerin şarkıları anlama ve yorumlamada etkisi olduğunu savunmuşlardır. Farklı sosyo-ekonomik bölgelerde görev yapan öğretmenlerin görüşlerindeki farklılıklar bu yorumu doğrulamaktadır. Belirli gün ve haftaların şarkı sözlerinde yeterince işlenmediğini belirten öğretmenler; eski marşlarımızın ve şarkılarımızın, kitaplarda yeterince kullanılmadığını, milli bayramlarımızın eskisi gibi kutlanamadığını, öğrencilere bu önemli günleri anlatmak için şarkı ve marşların son derece önemli olduğunu, belirli gün ve haftalarla ilgili şarkı ve marşların, bu önemli günlere hazırlık aşamasında öğretildiğini ama kutlayamadığımız önemli günlerimiz olduğu ve kitaplarda da artık şarkı ve marşlarımız yeterince bulunmadığı için, belirli gün ve haftaların konu olarak yoğun bir biçimde işlendiğini düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda, kitapların ve içindeki şarkı sözlerinin büyük bir kısmının öğrenciler için yeterince faydalı olmadığını savunmuşlardır.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- 1) Türkiye’de sayısı çok olmasa da, işinde iyi olan ve nitelikli besteciler bulunmaktadır. Bir proje kapsamında, her besteciden; bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor kazanımları destekleyici, milli bayramlarımız ve günlerimiz hakkında öğrenciyi bilgilendirecek, günlük yaşamla ilgili öğrencileri sıkmadan, kısmen popüler diyebileceğimiz türde, çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayabilecek ve sözcük dağarcıklarını geliştirebilecek şarkılar bestelenebilir.
- 2) Türkiye’de bulunan Müzik Öğretmenliği Bölümlerinde, Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri, Eğitim Müziği Çok Seslendirme gibi dersler bulunmakta. Öğrenciler bu dersler sonucunda en az bir tane çocuk şarkısı üretmekte. Belki de her sene

yüzlerce faydalı şarkı heba olmakta. Bı doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı, Müzik Eğitimcilerinden oluşan bir kurul oluşturabilir. Türkiye’deki her Müzik Öğretmenliği Bölümü’nden toplanan ve sonrasında elenen şarkılar bu kurula gönderilebilir. Sonucunda başarılı olan şarkılar kitap haline getirilip, Müzik Eğitimi’ne kazandırılabilir.

- 3) Şarkıların toparlanması için, yeni şarkıların üretilebilmesi için her sene Kültür Bakanlığı veya Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yarışmalar düzenlenebilir. Her sene düzenlenen yarışmaların belli bir konusu olabilir. Örneğin; 2015, “Barış Yılı” olabilir. Bu sene sadece “Barış” kavramı geçen şarkılar üretilir. Sonrasında bu şarkılar yarışır. Finale kalan şarkılardan oluşan bir kitap yayınlanır. Böylece yeni şarkılar, yeni fikirler paylaşılmış olur.
- 4) Çok güzel ezgilere sahip olan bazı türkülerimiz vardır. Ancak bu türkülerimiz, tabir-i caizse argo diyebileceğimiz türde sözlere sahiptir ve çocukların söylemeleri öğretmenler tarafından pek doğru bulunmaz. Söylenmediği için tarihe karışmak üzere olan türkülerimize yeni sözler yazılarak, güzel ezgilerin güzel sözlerle birlikte ortaya çıkardığı yeni şarkılar, türküler üretilmiş olur.
- 5) Türkiye’de müzik dersiyle ilgili genel bakış açısı gözlemlendiğinde, ne yazık ki müzik dersinin ikinci, hatta üçüncü plana atıldığı sonucuna varılıyor. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ise bu durumdan mağdur olmuş durumda ve derslerin gerekliliklerini yerine getirememekte. Böyle bir durumda öğretmenlere fazlasıyla görev düşmektedir. Olması gereken ise, öğretmenlerin, öncelikle kendi branşlarını sahiplenmeleri, öğrencilere bunu yoğun bir şekilde hissettirmeleri ve dersin hakkını vermeleridir.
- 6) Bütün bu önerilerin gerçekleştirilebilmesi için, bir kurul kurulmalı ve üst düzey yöneticilerimizle yapılan görüşmeler sonucunda müzik dersi en az haftada iki ders saatine çıkarılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altunya, N. (2000). *Eğitimde geleceğe bakış*. (1. Baskı). İstanbul: Uygun.
- Akbıyık, C. (2014). *Nitel araştırmalarda görüşme: yarı yapılandırılmış görüşme*.
07.07.2014 tarihinde
[http://www.cenkhoca.org/kaynakvealistirmalar/nitelarastirmayontemleri.ht](http://www.cenkhoca.org/kaynakvealistirmalar/nitelarastirmayontemleri.html)
ml adresinden erişilmiştir.
- Aral, N. (1999). Sanat eğitimi-yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi*. 15, (11-17).
- Aydoğan, S. (2004, Nisan). 1924-2004 *İlköğretim müzik ders kitapları*. Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ, Isparta.
- Aydoğan, S. (2007). *Oynayarak-eğlenerek müzik dilini öğreniyoruz*. (1. Baskı). Ankara: Arkadaş.
- Aydoğan, S. (2000). *Koro şarkıları ve türküleri, okul koroları için*. (1. Baskı). Ankara: Arkadaş.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. (3. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (14. Baskı). Ankara: Pegem A.

- Çellek, T. (2004). *Sanat eğitimi ve amaçları*. <http://www.gorselsanatlar.org/insanin-sanatsal-gelisimi/sanat-egitimi-ve-amaclari-tulay-cellek/> adresinden 17.10.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.). (2007). *Eğitim bilimine giriş*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. (1.Baskı). Ankara: Yelken-tepe.
- Gökçe, B. (2012). *Toplumsal bilimlerde araştırma*. (6.Baskı). Ankara: Savaş.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (19.Baskı). Ankara: Nobel.
- Kırıçoğlu, O. (2005). *Sanatta eğitim: görmek- öğrenmek- yaratmak*. (1. Baskı) Ankara: Pegem A.
- Merriam, S.B. (2009). *Qualitative research a guide to design and implementation*. (3th Edition). Jossey-Bass.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2007). *İlköğretim Müzik Dersi 1- 8. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2013). *Müzik 5-6-7-8. sınıflar öğrenci çalışma kitabı*. (2. Baskı). Ankara: Devlet Kitapları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Kılavuz Öğretmen Kitapları*. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/63/10/262618/icerikler/ogretmen-kilavuz-kitaplari_107019.html sitesine 07.07.2014 tarihinde ulaşılmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi müzik albümü*. MEB, Ankara.
- Sağır, T. (2002). *Cumhuriyetten günümüze okul şarkıları üzerine bir inceleme*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim*. (1. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Say, A. (2011). *Müzik öğretimi*. (5. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Say, A. (2005). *Müzik ansiklopedisi*. (1. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Say, A. (2006). *Müziğin kitabı*. (3. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Say, A. (2005). *Müzik sözlüğü*. (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.

- Selanik, C. (1996). *Müzik sanatının tarihsel serüveni*. (1. Baskı). Ankara: Doruk.
- Sun, M. & Seyrek, H. (1993). *Okul öncesi eğitiminde müzik*. (1. Baskı). İzmir: Mey.
- Sun, M. (1969). *Şarkı demeti*. (1. Baskı). Ankara: Dağarcık.
- Sun, M. (2014). *Kır çiçekleri*. (3. Baskı). Ankara: Sun.
- Sun, M. (2006). *Şarkı demeti, 1960-2006*. (1. Baskı). Ankara: Sun.
- Sun, M. (2014). *Seksen yılın en güzel okul şarkıları*. (4. Baskı). Ankara: Sun
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8.Baskı). Ankara: Seçkin.
- Tarman, S. (2006). *Müzik eğitiminin temelleri*. (1. Baskı). Ankara: Müzik Eğitimi.
- Türk Dil Kurumu Sözlük. (2014). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts adresinden 20.06.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi-temel kavramlar, ilkeler, yaklaşımlar ve Türkiye’deki durum*. (3.Baskı). Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Uysal, A. (2005). İlköğretimde verilen sanat eğitimi derslerinin yaratıcılığa etkileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi dergisi*. 1(6), 41-47.
- Yayla, A. (2007). *Eğitim kavramının etik açıdan analizi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (1), 1-13. 02.06.2014 tarihinde [www.efdergi.yyu.edu.tr /makaleler/cilt _II/A_yayla.doc.com](http://www.efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/A_yayla.doc.com) sayfasından erişilmiştir.
- Yönetken, H. B. (1949). Makale 1. *Müzik görüşleri dergisi*. 1 (2), 1-35.
- Yöre, S. (2004). Türkiye’de çocuk müziği. *Çoluk çocuk dergisi* 45 (38), 1-50.
- Yungul, O. (2008). *Okul şarkılarının gitar ile eşliklenmesinde örnek bir model*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek-1. Veri Toplama Aracı

Müzik Ders Kitaplarındaki Şarkı Sözlerinin, Öğretim Programının Hedeflediği Kazanımları Gerçekleştirebilme Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri İçin Öğretmenlere Yöneltilen Sorular

- 1) Şarkı sözleri kitaplardaki ünitelerin bilişsel kazanımlarını sağlayabilecek nitelikte midir?
- 2) Şarkı sözleri kitaplardaki ünitelerin duyuşsal kazanımlarını sağlayabilecek nitelikte midir?
- 3) Şarkı sözleri kitaplardaki ünitelerin psikomotor kazanımlarını sağlayabilecek nitelikte midir?
- 4) Ders kitaplarındaki şarkı sözleri, kitaplardaki ünite konularıyla ne ölçüde ilişkilidir?
- 5) Şarkı sözleri edebi midir? Şarkı sözlerinde belirgin mesajlar var mıdır?
- 6) Şarkı sözleri öğrencilerin yeterince anlayabilecekleri düzeyde midir?
- 7) Sosyo-ekonomik durum çocukların şarkı sözlerini anlama ve yorumlamalarında ne düzeyde etkilidir?
- 8) Şarkı sözleri öğrencilerin dil gelişim seviyesine uygunluk göstermekte midir?
- 9) Ulusal bayramlar ve haftalar şarkı sözlerinde konu olarak yeterince işlenmekte midir?
- 10) Ders kitaplarını düzenli olarak kullanıyor musunuz?
- 11) Öğretim programının ve ders kitaplarının gözden geçirilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?